

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΣΥΡΙΑΝΩΝ

από το 1900

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2020

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ύλη από την Ηλεκτρονική Έκδοση

01/04/23—30/06/23

Έτος 28ο Τεύχος 109

Καλοκαιρινές Επισκέψεις στη Σύρο..

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Από το Χρήστο Θανόπουλο

Το ζεστό καλοκαιράκι της ανεμελιάς και των παιχνιδιών στη θάλασσα, επιτέλους έφθασε. Όλοι ετοιμαζόμαστε για την επιστροφή στην πατρίδα, την αγαπημένη μας Σύρα. Περιμένουμε με ανυπομονησία τις εκδηλώσεις του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης, «Πολιτισμός 2023».

Η περίοδος που πέρασε ήταν πολύ παραγωγική για το Σύνδεσμο Συριανών, με τη συνέχιση των φιλανθρωπικών-πολιτιστικών δράσεων, με πολλές και ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις (ξενάγηση στο Νομισματικό Μουσείο, Ρωσική Εκκλησία, Δαφνί – Ελευσίνα, αρχαία Τροιζήνα – Πόρο, κ.α.), με αποκορύφωμα την επίσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο. Ελπίζουμε οι συνθήκες να επιτρέψουν την πραγματοποίηση της καθιερωμένης συνεστίασης του Συνδέσμου Συριανών τον Αύγουστο στη Σύρα, για το αντάμωμα και τη σύσφιξη των σχέσεων, των μελών και φίλων του Συνδέσμου. Τα καλύτερα έπονται στη νέα σαιζόν.

Το νέο ημερολόγιο του Συνδέσμου Συριανών για το 2024 θα έχει θέμα από την ιστορία της Σύρου, με αναδρομή στο παρελθόν, σπάνιο αρχειακό υλικό, γκραβούρες, σχέδια και φωτογραφίες.

Ο πρόεδρος κ. Δημήτρης Βαφίας και το Δ.Σ. του Συνδέσμου Συριανών, εύχονται σε όλες και όλους

«Καλό Καλοκαίρι και Καλή Αντάμωση στη Σύρα μας».

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Έτος Ιδρύσεως 1900

Πατριωτικό - Πολιτιστικό - Φιλανθρωπικό Σωματείο

3ης Σεπτεμβρίου 56 - 5ος Όροφος

10433 Αθήνα

Τηλ : 210 8226785

E-Mail : syn.syrianon@gmail.com

: synsyrianon@synd.gr

Ιστοχώρος : www.synd.gr

Ηλεκτρονική Διαδικτυακή Έκδοση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΣΥΡΙΑΝΩΝ

Ενημερωτικό Περιοδικό

Έτος 28ο - Τεύχος 109

ΑΠΡ – ΜΙΑ - ΙΟΥΝ 2023

ISSN 2241 - 9497

Υπεύθυνος Έκδοσης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤ. ΒΑΦΙΑΣ

Πρόεδρος Συνδέσμου Συριανών

Δημιουργία - Ενημέρωση

Κωνσταντίνος Ν. Παπαπολίζος

Διόρθωση κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

Συνεργάτες παρόντος τεύχους αλφαβητικά

Δημήτρης Βόϊκος

Χρήστος Θανόπουλος

Τάκης Κυριτσόπουλος

Μαρία Ρώτα

Νίκος Σαλίβερρος

Γιώργος Σαρλής

Φωτογραφία Εξωφύλλου : Δημήτρης Βαφίας

Δακτυλογράφηση Κειμένων

Χρήστος Θανόπουλος

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν τις προσωπικές και μόνο θέσεις των συνεργατών συγγραφέων τους και συνεπώς δεν απηχούν τις θέσεις του εντύπου μας, το οποίο όμως διατηρεί το δικαίωμα να τα τροποποιεί όταν αυτό κριθεί αναγκαίο.

Ψηφιακή Εκτύπωση Περιοδικού από την «Γράμμα Εικόνα» του Νίκου Χατζίρη
Ζακύνθου 16 – 11361 Αθήνα Τηλ 2108841197

Έκθεση «Οι θησαυροί του Λυκείου Ελληνίδων Σύρου, με τη φωτογραφική ματιά του Δημήτρη Βαμβακούση»

Κείμενο-φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Η έκθεση έλαβε χώρα στην Αίθουσα Τέχνης Γ. και Ε. Βάτη, στο ισόγειο του Δημαρχιακού Μεγάρου Ερμούπολης από τις 25 Μαρτίου έως τις 17 Απριλίου 2023. Παραδοσιακές ενδυμασίες από την πολύτιμη συλλογή του Λυκείου Ελληνίδων Σύρου (Λ.Ε.Σ.) φορεμένες από μέλη χορευτές και φίλους του Λ.Ε.Σ., φωτογραφήθηκαν από τον Δημήτρη Βαμβακούση, με μεγάλη ευρηματικότητα, φαντασία, σεβασμό και αγάπη, σε παραλίες, αρχοντικά, οικίες, κήπους, εξοχές της Σύρου, πάντα σε συνάρτηση με τον τόπο προέλευσης των ενδυμασιών. Το αποτέλεσμα της πολύμηνης ομαδικής προσπάθειας είναι εντυπωσιακό. Την επιμέλεια της έκθεσης είχε η Γενική Ταμίας – Έφορος καλλιτεχνικών εκδηλώσεων Λ.Ε.Σ. κ. Ειρήνη Πλυτά – Δεκαβάλλα. Υπεύθυνες ιματιοθήκης Εθνικών Ενδυμασιών είναι η κ. Άννα Γκιούλη – Κουκή (Α' Αντιπρόεδρος και Έφορος Ιματιοθήκης), ενώ

Συνέφορος Ιματιοθήκης Λ.Ε.Σ. είναι η κ. Αθανασία Χάλαρη. Η εκδήλωση υποστηρίχθηκε από το Δήμο Ερμούπολης – Σύρου. Υποστηρικτές επίσης, ήταν: ο κ. Αθανάσιος Μαρτίνος (παραχώρησε το χώρο της Αγ. Παρασκευής), ο κ. Δημήτρης Κοσμάς (Πρόεδρος «Λέσχης Ελλάδος»), η κ. Αναστασία Καραμολέγκου (Ιππικός Όμιλος Κυκλάδων), η κ. Δέσποινα Ρούσσου, ο κ. Σπύρος Χάλαρης (Ξενοδοχείο "Apollonian Palace" και η Λέσχη Φωτογραφίας Σύρου.

Το Λύκειον των Ελληνίδων Παράρτημα Σύρου, ιδρύθηκε με την προτροπή της Μεγάλης Κυρίας και φεμινίστριας Καλλιρρόης Παρρέν και εγκαινιάστηκε στην Ερμούπολη από την ίδια στις 16 Απριλίου 1915. Είναι το πρώτο περιφερειακό Παράρτημα, μετά την ίδρυση του Κεντρικού Λυκείου Αθηνών (1911).

Επί 108 χρόνια υπηρετεί τους σκοπούς του καταστατικού του, δηλαδή τη διάσωση, διαφύλαξη και διάδοση των Εθνικών μας Παραδόσεων και την προάσπιση των δικαιωμάτων Γυναίκας, Μητέρας και Παιδιού.

Με εθελοντική εργασία, αφοσίωση και αγάπη οι εκάστοτε διοικήσεις διεκπεραιώνουν τις εσωτερικές του λειτουργίες και εποπτεύουν το πλήθος παιδιών, εφήβων και ενηλίκων που παρακολουθούν τα προγράμματα εθνικών χορών, ζωγραφικής, κ.α. Έχει ταξιδέψει εκτός Σύρου και Ελλάδος και οι χορευτικές ομάδες έχουν αποσπάσει βραβεία και διακρίσεις.

Το Λ.Ε.Σ. διαθέτει πλούσια ιματιοθήκη, εθνικών ενδυμασιών διαφόρων περιοχών, ανδρικών και γυναικείων. Κάποιες από αυτές είναι αυθεντικές, μαζί με τα αντίστοιχα κοσμήματα, ενώ κάποιες είναι ακριβή αντίγραφα.

Ο κ. Δημήτρης Βαμβακούσης γεννήθηκε στην Ερμούπολη, όπου ζει και εργάζεται στο Δήμο Σύρου – Ερμούπολης. Με τη φωτογραφία ασχολήθηκε από νεαρή ηλικία. Καθοριστικό ρόλο έπαιξαν τα μαθήματα φωτογραφίας από τον δάσκαλο και μετέπειτα φίλο του Πλάτωνα Ριβέλη. Έχει λάβει μέρος σε ομαδικές εκθέσεις φωτογραφίας και έχει διακριθεί. Τον Αύγουστο του 2020 πήρε μέρος στο open call MOMUS – Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης με θέμα την πανδημία COVID-19 και η δουλειά του επιλέχθηκε, μαζί με αυτήν άλλων 75, ανάμεσα σε 370 φωτογράφους. Είναι μέλος του Δ.Σ. της Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Θεάτρου Αιγαίου (Ο.Ε.Θ.Α.), της Φωτογραφικής Λέσχης Σύρου και του Θεατρικού Πολιτιστικού Ομίλου «Απόλλων» Σύρου, όπου την δεκαετία 1990–2000 ήταν υπεύθυνος του φωτογραφικού τομέα του ομίλου και συντόνισε στην Ερμούπολη την οργάνωση των εκθέσεων «Δημήτρη Χαρισιάδη», «Κώστα Μπαλάφα», «Πλάτωνα Ριβέλη» και τις «Συναντήσεις Συριανών Φωτογράφων». Έχει επιμεληθεί σκηνογραφικά θεατρικές παραστάσεις, λευκώματα και θεατρικά προγράμματα στο Ερασιτεχνικό Θέατρο. Η σχέση του με το Λ.Ε.Σ. ξεκίνησε

από τα παιδικά του χρόνια, συνεχίστηκε με τα μαθήματα ζωγραφικής της Μαρουσώς Κοτσαλάκη, που τον συνέδεσε στενή φιλία.

Πολύ εντυπωσιακή η φωτογραφία ενδυμασίας Οπλαρχηγού, με τον αυθεντικό βελούδινο χρυσοκέντητο επενδύτη «ντουλαμά», τις κόκκινες περικνημίδες, ποζάρει ο κ. Φώτης Καλκαβούρης πάνω σε άλογο και μπροστά στο ιερό συριανής εκκλησίας. Το βλέμμα τραβάει η Νυφιάτικη ενδυμασία Μακεδονίας (Γιδά Ημαθίας), με το χαρακτηριστικό κάλυμμα κεφαλής που θυμίζει αρχαιοελληνική περικεφαλαία και ποζάρουν «Νύφη» η κ. Μαρία Τζιμπιμπάκη και «Αρραβωνιασμένη» η κ. Ελευθερία Κορφιάτου, μπροστά σε οικία του Σα Μιχάλη. Πολύ ενδιαφέρουσα η ερυθρογάλαζη ενδυμασία Μάνης, με το κιτρινόμαυρο μαντήλι. Ποζάρει η κ. Γεωργία Νομικού και άλλες δύο κυρίες μπροστά σε καμάρα πέτρινου αρχοντικού στα Τάλαντα. Η εξόχως αριστοκρατική ενδυμασία Αμαλίας δίνει αέρα υπερηφάνειας. Ποζάρει στον κήπο συριανής εξοχικής κατοικίας η κ. Κατερίνα Αξαιοπούλου. Οι Παριανές κυρίες, με τις χαρακτηριστικές μαντήλες, έχουν έντονο νησιωτικό ύφος. Ποζάρουν οι κ. Αφροδίτη Κουκή και Άννα Χρήστου, φωτογραφημένες σε στενά της Άνω Σύρου. Συναρπάζει η παραμυθένια ενδυμασία Μυκόνου (τύπου πυργοδέσποινας) με το μακρόστενο μαύρο βελούδινο χρυσοκέντητο κάλυμμα κεφαλής, που θυμίζει καλή νεράϊδα. Ποζάρουν οι κ. Ειρήνη Παραβάλου και Νικολέττα Ρούσσου, μπροστά στον ανεμόμυλο του Βορνά. Η κιτρινογαλαζωπή ενδυμασία Άνδρου, με τη λευκή μαντήλα δίνει ένα τόνο χαράς. Ποζάρουν η κ. Μαρία Κουκή και η κ. Μαργαρίτα Αγγελοπούλου – Ζαμπώνη, μπροστά σε ξωκλήσι και δίπλα στη θάλασσα. Υπέροχες οι σαρακατσάνικες στολές, οι ενδυμασίες από Θράκη, Κέρκυρα, Κρήτη, κ.α.

Η Αστική ενδυμασία Σύρου με το γαλαζωπό μεταξωτό υποκάμισο, το βελούδινο κεντητό επενδύτη και το κωνικό κάλυμμα κεφαλής φοράει η κ. Μαριλία Βαμβακούση. Η ενδυμασία παρουσιάστηκε από το Λ.Ε.Σ. στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ο κ. Βαμβακούσης μάς τόνισε ότι: «Η πραγματική ενδυμασία της Σύρου είναι εντελώς απλή, χωρίς ιδιαίτερα στολίδια, με λιτό κέντημα στον κορμό, φαρδιά φούστα και είναι συνδυασμός γυναικείας φορεσιάς Άνω Σύρου και Βάρης. Είναι εντυπωσιακό ότι από τη συλλογή παραδοσιακών ενδυμασιών του Λ.Ε.Σ. απουσιάζει η ενδυμασία Τήνου, αν και είναι το πλέον γειτονικό νησί» ...

Το Λύκειο των Ελληνίδων (ΛτΕ), ιδρύθηκε από την Καλλιρρόη Σιγανού – Παρρέν (πρωτοπόρο του φεμινιστικού κινήματος και του εθελοντισμού στην Ελλάδα) και άλλες έξι γυναίκες της πνευματικής ελίτ της εποχής τους, στο πρότυπο των ευρωπαϊκών Λυκείων – Λεσχών. Σημαντική υπήρξε η συμβολή του στη χειραφέτηση των γυναικών και την παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, στην υγεία και την εργασία. Το ΛτΕ

αναδείχθηκε σε πρότυπο σωματείο με καθοριστική συνεισφορά στην περαιτέρω πολιτιστική ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας. Διαθέτει τη μεγαλύτερη συλλογή πλήρων ελληνικών παραδοσιακών ενδυμασιών, που φθάνει τις 2.000. Το ΛΤΕ ηγείται δικτύου 55 παραρτημάτων στην Ελλάδα και 14 γραφείων στο εξωτερικό, στον Ελληνισμό της διασποράς. Από το 1935 στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτίριο, στην οδό Δημοκρίτου 14 (κεντρικό κτίριο) στο Κολωνάκι.

Η ιδρύτρια Κ. Παρρέν, γεννήθηκε το 1859 ή 1861 στην Κρήτη. Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1866–69, η οικογένειά της, μαζί με Κρητικούς πρόσφυγες, κατέφυγε την Αθήνα. Η Κ. Π. σπούδασε στη Σχολή Σουρμελή, στον Πειραιά, στη Γαλλική Σχολή Καλογραφιών και στο Αρσάκειο, από όπου αποφοίτησε με άριστα το 1878. Δίδαξε στα ελληνικά παρθεναγωγεία Οδησού και Αδριανούπολης. Επιστρέφοντας στην Αθήνα παντρεύτηκε τον Ιωάννη Παρρέν, γαλλοαγγλικής καταγωγής, δημοσιογράφο, από την Κωνσταντινούπολη, ιδρυτή του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων. Η συναναστροφή της με προσωπικότητες στο φιλολογικό της σαλόνι, επέδρασαν καταλυτικά. Εξέδιδε από το 1887 μαζί με εκλεκτές συνεργάτιδες έως το Νοέμβριο του 1917 την «Εφημερίδα των Κυριών», το πρώτο γυναικείο έντυπο στην ελληνική επικράτεια. Το 1892 κυκλοφορούσαν 5.000 αντίτυπα, εντός και εκτός Ελλάδος. Πρωτοστάτησε σε δράσεις για το γυναικείο ζήτημα (υποβολή στην κυβέρνηση Τρικούπη 2.850 υπογραφών γυναικών υπέρ της γυναικείας εκπαίδευσης, διεθνή εκστρατεία για τον πόλεμο του 1897, με τη συνεργασία της Ενώσεως των Ελληνίδων). Το 1918 εκτοπίστηκε στην Ύδρα για τις πολιτικές της πεποιθήσεις. Είχε πλούσιο συγγραφικό έργο: «Ιστορία της Γυναικός», 3 τόμοι, «Η ζωή ενός έτους», «Επιστολαί Αθηναίας προς Παρισινήν» (1898), «Τα βιβλία της Αυγής» (τριλογία μυθιστορημάτων, κάποια μεταφράστηκαν και δημοσιεύτηκαν στη Γαλλία), «Η νέα γυναίκα» (τρίπρακτο δράμα που παίχτηκε από τη Μαρίκα Κοτοπούλη, 1907), ταξιδιωτικές εντυπώσεις από Σουηδία, Ρωσία, ΗΠΑ. Οι θέσεις και οι δράσεις της Παρρέν καθορίστηκαν από την πίστη της στην ανάγκη εξασφάλισης παιδείας και εργασίας για τις γυναίκες, ως βασικών προϋποθέσεων για την πνευματική και πολιτική τους ισοτιμία και χειραφέτηση. Δημιούργησε το «Κυριακόν Σχολείον» για εργάτριες και υπηρέτριες (1889), το «Άσυλο της Αγ. Αικατερίνης» και το «Άσυλο των Ανιάτων» (1892), ενώ συνέβαλε στην ίδρυση της Ενώσεως Ελληνίδων (1895), στο πλαίσιο της οποίας λειτούργησε η Οικοκυρική και Επαγγελματική Σχολή. Συμμετείχε σε γυναικεία συνέδρια στο Παρίσι (1889), Σικάγο (1893), Παρίσι (1900, 1914). Το 1908 η Ένωση των Ελληνίδων συμμετείχε στην ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου Ελληνίδων.

Το 1921 με πρωτοβουλία και διοργάνωση του ΛΤΕ πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα το Α' Εθνικό Γυναικείο Συνέδριο και η Α' Οικοκυρική και Βιοτεχνική Έκθεση. Η Κ. Παρρέν πρωτοστάτησε στην συγκέντρωση υπογραφών Ελληνίδων, με αίτημα την παροχή δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες, πείθοντας και τον πρωθυπουργό Δ. Γούναρη να τοποθετηθεί θετικά. Το ΛΤΕ οργάνωσε ποικίλες εκδηλώσεις, στη διάρκεια των πολεμικών αναμετρήσεων («Εορτές του Σταδίου», κ.α.), με στοχευμένες δράσεις για τη γυναίκα και το παιδί. Της απονεμήθηκε ο Χρυσός Σταυρός του Τάγματος του Γεωργίου Β', αργυρό μετάλλιο από την Ακαδημία Αθηνών και πλήθος διακρίσεων. Ανακηρύχθηκε ισόβια πρόεδρος του ΛΤΕ. Απεβίωσε τον Ιανουάριο 1940. Ο Δήμος Αθηναίων τίμησε τη μνήμη της τοποθετώντας την προτομή της στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών το 1992.

Η μεγάλη συλλογή εθνικών ενδυμασιών του Λ.Ε.Σ. είναι πραγματικός λαογραφικός και πολιτιστικός θησαυρός. Συγχαρητήρια στον κ. Δημήτρη Βαμβακούση, το Λ.Ε.Σ., το Δήμο Σύρου – Ερμούπολης και όλους τους συντελεστές της μοναδικής έκθεσης!

Βιβλιογραφία

- Κείμενα έκθεσης «Οι θησαυροί του Λυκείου Ελληνίδων Σύρου, με τη φωτογραφική ματιά του Δημήτρη Βαμβακούση»
- <https://www.lykeionellinidon.com>
- <https://dance-pandect.gr> η-φορεσιά

ΣΥΡΙΑΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ

Ο τελικός του κυπέλλου είχε οριστεί στις πέντε ακριβώς. Ήδη από τις τρεις το απόγευμα μπουλούκια φιλάθλων με πανό, πλακάτ, μπαλόνια, ροκάνες, θερινά κασκόλ, τύμπανα και καραμούζες συρρέανε στο Καρνάγιο για να πιάσουνε θέσεις. Ερχόντουσαν οπαδοί απ' το Βροντάδο, τα Καμίνια, την Απάνω Χώρα, τον Ξερόκαμπο, τη Μεταμόρφωση, τα Βαπόρια, καθώς κι απ' όλα τα χωριά. Οι τελευταίοι καβαλικεύανε γαϊδουράκια ή εποχούνταν σε σούστες μόνιπες μαζί με όλη τους την οικογένεια.

Το νέο είχε γνωστοποιηθεί στο συριανό κοινό από αφίσες στους τοίχους και διαλαλητά από τα ταξί του Μαμά, του Γαλαντή, του Παγίδα και του Χταποδακιού, που διατρέχανε με μεγάφωνα όλο το νησί.

Παράλληλα, ο τελικός ήταν το θέμα της ημέρας στην αγορά, στα καφενεία, στα μπαρμπέρικα, στο Νεώριο και στα εργοστάσια. Ποτέ άλλοτε το Καρνάγιο δεν είχε κατακλυστεί από τόσο πλήθος. Μπουχός μεγάλος αναδυόταν απ' το έδαφος καθώς τα διάφορα χάπενινγκς είχανε ήδη ξεκινήσει.

Ο Ζεβανζέλ ως χορηγός θεαμάτων είχε θελήσει να προσδώσει αίγλη και πλουραλισμό με την προσθήκη βεγγαλικών και καπνογόνων! Και το θέαμα ήταν όντως φαντασμαγορικό!

Γνωστές ατραξιόν είχαν κληθεί, με το αζημίωτο, να δώσουνε το «παρών» τους, όπως και μέλη του λούνα παρκ, που βρισκόταν στην πόλη με καθαρά φιλική συμμετοχή.

Και οι φαν οπαδοί της «Ρόνστιμπακ» και του «Αστέρα» είχανε καταλάβει θέσεις περιφερειακά του αγωνιστικού χώρου, όπου με αυτοσχέδια συνθήματα και ατάκες προσπαθούσαν να εμψυχώσουν τους ποδοσφαιριστές της ομάδας, που ακούμπαγε η καρδιά τους.

Μια ομάδα περιφρούρησης είχε περιζώσει τον αγωνιστικό χώρο, έχοντας επικεφαλής κάποιο χωρικό ονόματι Ανανία, ο οποίος σαν κέρβερος έτρεχε πέρα δώθε με μια τσάπα στον ώμο και αγριοκοιτάζοντας!

Στις τρεις και μισή η Ζία πήρε τα παιδιά και ξεκίνησε για το γήπεδο. Προτού φύγει, κατόπιν συνεννόησης με το Θράσο, έκρυψε μέσα στο ριχτό φουστάνι της ... το βάζο. Δεν της έφτανε δηλαδή που είχε φτάσει στο παρά πέντε να γεννήσει και η κοιλιά της θύμιζε ... ασκό του Αιόλου στα μπουρίνια του, πρόσθεσε από πάνω και το μεγάλο βάζο, που έτσι κι έκανε να πέσει τ' ανάσκελα, μάλλον καμήλα ... βακτηριανή θα θύμιζε παρά γυναίκα κυοφορούσα! Στη στρίψη που ήτανε του Μπελλού ο καφενές αντάμωσε την κερά Αγλαΐα.

– Είσαι σ' αυτή την κατάσταση και μου τρέχεις στα φουτμπόλια, βρε Ζία, κόρη

μου;

- Με αναμένει το έτερόν μου ήμισυ, είπε ψέματα η Ζία στην άλλη.
- Οι εγκυμονούσες καθώς ξέρουμε έχουνε μια κοιλιά φουσκωμένη. Εσύ πώς κι έχεις δύο φουσκώματα;
- Μου είπε η μαία ... πως περιμένω δίδυμα!

Στις τέσσερις παρά πέντε φέρανε το γαμπριάτικο κουστούμι του Ζεβανζέλ απ' το καθαριστήριο του Γάτου, στο Ανηφοράκι, τυλιγμένο στην κερόκολλα.

- Λίγο ακόμα και θα με στέλνατε στο γήπεδο με τους χασέδες και με τα ντρίλια, τους επέπληξε.
- Σου κάναμε όμως παστρική δουλειά, μάστορα. Μέχρι και σιδέρωμα με το καμπούρι!

Ο Ζεβανζέλ πλέρωσε και έριξε μια ματιά στο λόγο, που του 'χε γράψει ο δεξιός ψάλτης της ενορίας για να εκφωνήσει πριν τον αγώνα. Δεν του άρεσε σε μερικά σημεία, αλλά ήτανε αργά πλέον να επιφέρει αλλαγές. Στο αναμεταξύ έβλεπε πως η Ερνούλα κωλυσιεργούσε στο ντύσιμο και φοβήθηκε ότι θα έχανε τα προκαταρκτικά.

- Άντε, ρε Ρνούλα, μήτε το «δι' ευχών» δε θα προκάνουμε ...
- Απονίβουμαι κι έρχουμαι. Πώς σκούζεις έτσι, χριστιανέ μου;
- Να ρίξεις σε περικαλώ ... και μια κόντρα ξούρα, να φύγουνε οι τρίχες απ' το πηγούνι σου ...
- Ενδροπή σου και αίσκος σου!

Η ώρα είχε φτάσει τέσσερις και δέκα πρώτα. Τα χρονικά όρια είχαν στενέψει επικίνδυνα! Στο παρά δίπλα δωμάτιο η Ερνούλα ντυνότανε τώρα επιμελώς αμπιγιέ ... με ένα παλιομοδίτικο ανσάμπλ, που το τοπ του αποτελούσε μια μουλινέ ζαχαρί μπλούζα διαγώνιας ύφανσης με σταυρωτό κούμπωμα και ζικζακωτή λαιμόκοψη, ενώ στρας πέρλες διαστίζανε σε ανθεμωτή διάταξη όλα τα σημεία του λαιμού της. Στο κάτω μέρος του σώματός της φέγγριζε φούστα στο καρίμπιαν μπλού με πυκνές πιέτες ολοκυκλικά και ένθετο κεντητό βολάν πριν το τελείωμα, ενώ τη μέση της περιέβαλε ζώνη από δέρμα αλιγάτορα, λαθραίως εισαχθείσα!

Και την όλη αμφίεση σετάριζε ζευγάρι χειροποίητες γόβες ρουά σιέλ από σαύρα Μοζαμβίκης, χαμηλοτάκουνες με κρυφές ραφές και επίχρυσες αγράφες.

Ο Θράσος αποπειράθηκε να τηνε γελοιοποιήσει καθώς πήγαινε προς νερού του.

- Θα πρότεινα να φορέσεις ... στολή ιππασίας, μητέρα ...
- Άμε στο γέρο διάολο και σύ ...
- Έτσι μου 'ρχεται να σε κλέψω.
- Εμ, δε θα 'τανε η πρώτη φορά, που θα μ' έκλεβες, αγιογδύτη!
- Τέρμα τα προσβλητικά, μητέρα. Βαστάω και ... σουγιαδάκι άμα και λάχει ...
- Έχε το να καθαρίζεις τα νύχια σου!

Ο Θράσος μάσαγε κομοδίνα! Του 'χε ανέβει το αίμα στο κεφάλι και είχε γίνει

παντζαρόχρωμος!

- Ερνούλασα, κραύγασε ο Ζεβανζέλ απ’ το βεσέ μέσα, συμβαίνει κάτι;
 - Όχι, Βαγγέλη μου, την πιέτα μου έπιανα με παραμάνα και γδάρθηκα λίγο.
- Μετά στράφηκε στο Θράσο και του ‘πε ένα κάρο αγγιχτικά λόγια ...
- Ακόμα εδώ είσαι δω, βρε αποσαρίδι;
 - Φεύγω, άει στο διάολο παλιόγρια ...
 - Ώρα καλή στην πρύμη σου κι αγέρας στα πανιά σου ...

Ο Ζεβανζέλ κοιτάχτηκε στη τζαμαρία του μπάνιου με αυταρέσκεια. Πάνω απ’ τον φανελένιο κασκορσέ, όπου ο ιδρώτας είχε αφήσει στίγματα στις αμασκάλες πέρασε ένα μπορντό πουκάμισο από καλάθι αγορασμένο, του οποίου τους γιακάδες είχε ευθυγραμμίσει ... με σπιρτόξυλα, για να μην τσακίζουνε οι γωνιές τους. Κατόπιν τούτου, φόρεσε την κουστουμιά που έκανε στράκες, το λαιμοδέτη με τα ζωγραφισμένα αιγοπρόβατα πάνω του και ολοκλήρωσε με λίλιουμ λευκό στη μπουτονιέρα. Εντελώς αναπάντεχα, και ευτυχώς που δεν είχε βαριοφάει το μεσημέρι, εμφανίστηκε ώσπερ φρικιό η Ερνούλα!

– Σώσον Κύριε τον λαόν Σου, σταυροκοπήθηκε με τα δυο χέρια, μη κρύβοντας τον αποτροπιασμό του!

– Γιατί βρε, τι έχω; Οι άλλες είναι καλύτερες;

Έκανε εκείνος τότε το πικρό γλυκό και της εξήγησε:

– Θεωρώ κάπως εξαντρίκ το ντύσιμό σου, Ερνούλα. Βάλε πάνω σου κάτι της ανθρωπιάς. Η κυρία προέδρου είσαι σε τελευταία ανάλυση, δεν είσαι όποια κι όποια!

– Άντε βρε, να σου κάνω τα χατήρι, αναστέναξε.

Λίγο προτού ξεκινήσει ο Θράσος, για το Καρνάγιο, τράβηξε σουτ δεξί στο σερβάν και τα ‘βαλε με τη Ζία, που απουσίαζε.

– Πού στ’ ανάθεμα είχε βάλει το μπανελάκι για το πουκάμισο; Τίποτα δε βρίσκεις σ’ αυτό το ρημάδι για σπίτι!

Άνοιξε η πόρτα και μπήκε ο Ζεβανζέλ όλο φρου – φρου κι αρώματα!

– Πώς τα γλέπεις τα πράματα, γαμπρέ;

– Θα ανάψουνε τα φλας, πατέρα. Όλα τα γραφεία στοιχημάτων μάς έχουνε φαβορί!

– Απ’ το στόμα σου και στου Θεού τ’ αφτί ... Την Ερνούλα, δε μου ‘πες, πώς θ’ αποκοιμήσουμε;

– Θα την βάλω σε απόσταση απ’ το έπαθλο και με τον ήλιο ... κόντρα στα μάτια της! Άσε να κάνω ‘γω παιγνίδι, πατέρα ...

– Σου ‘χω απόλυτη ‘μπιστοσύνη Θράσο. Μόνο φοβάμαι μη ξεφύγει της Ζίας καμιά κουβέντα έτσι αλαφροϊσκιωτη που ‘ναι ...

– Της Ζίας; Της κόβω τα πόδια!

– Τότε ας κάνουμε το σταυρό μας κι ας ξεκινήσουμε ...

– Με το δεξί, πατέρα ...

Ο Θράσος με το φίλο του τον Τζίμη, που τον περίμενε απόξω απ' του Τσικουδιά το μανάβικο ξεκίνησαν για το Καρνάγιο.

Μπροστά στην Παιδούπολη, ο Θράσος είχε δώσει ραντεβού με τον Αλφρέδο το ράφτη να παραλάβει τις φανέλες της ομάδας. Όντως, ο ράφτης περίμενε στο αλούλλιο, βαστώντας μια παραφουσκωμένη μαξιλαροθήκη.

– Σου τά 'χω όλα στην πένα, Θράσο! Σιδερωμένα, κολλαρισμένα και ραμμένα απ' την ... κουρτίνα της σάλας της κερα – Ρνούλας!

– Οκεί, Αλφρέδε. Δώκε μου τες τώρα και σάλτα αύριο απ' την επιχείρηση προς απόσβεση ...

– Εν τη παλάμη και ούτω βοήσομεν, Θράσο. Ξέρω καλά τι μπαταχτοής είσαι!

Ο Τζίμης τότε, ο περιβολάρης, πέταξε στήθος. Τον άρπαξε απ' το γιακά και του ξηγήθηκε φωνήεντα δύο.

– Κατέβαινε, ρε τις εμφανίσεις και σε λίγο έχουμε τελικό, μη σε νυχιάσω φατσικώς και έτσι!

– Δεν εργάζομαι αφιλοκερδώς το γνωρίζετε, κύριοι ...

– Εντάξει ρε, λάβε αμανάτι την ... τραγιάσκα μου, θυσιάστηκε ο Τζίμης προς ευόδωση του σκοπού τους.

– Αν είναι έτσι διαφέρει ...

Μέσα στη μαξιλαροθήκη υπήρχανε οχτώ κοντομάνικα φανελάκια σε χρώμα βαθύ κυπαρισσί μουaré. Ο ράφτης πήρε την τραγιάσκα υπομάλης και έφυγε. Ο Θράσος δεν άντεξε.

– Τι να σου πω, ρε Τζιμάκο, χάλασε το γκεζί. Άπαντες με ... καπέλο πουλάνε σήμερα!

– Στις μαύρες σου σε βλέπω, Θράσο! Τί αισιοδοξία θα περάσεις ρέ, στα παιδιά;

– Με δαύτηνα τη γριά λειψανοθήκη τάχω, αδρεφέ μου και θα την ξαπλώσω εκτάδην ημέρα τινά. Με ονειδίζει ενώπιον ακροατηρίου!

– Δείξε αυτοσυγκράτηση, σου συνιστώ. Μετά την κατάκτηση του τροπαίου όλα θα βελτιωθούνε ...

– Αυτό ισχυρίζομαι κι εγώ, αλλά τρέμω μη μου 'ρθει κανένας νταμπλάς ...

– Χτύπα ξύλο!

Οι οπαδοί της «Ρόνστιμπακ» είχανε γεμίσει ασφυχτικά το χώρο μπροστά απ' την επισκευαστική μονάδα του Καρνάγιου, καθώς και την πλευρά της θάλασσας. Εκεί επικρατούσε το πράσινο χρώμα, που θύμιζε δάσος!

Απαξάπαντες αυτοί οι οπαδοί φέρανε στην αριστερή πλευρά του στήθους τους κονκάρδες με τη χουρμαδιά και την πυραμίδα.

Προς την πλευρά του εργοστασίου Καρέλλα, αλλά και προς το βόρειο τμήμα του γηπέδου, είχανε εγκατασταθεί οι θερμοκέφαλοι του «Αστέρα» με φλογοκόκκινα

φουλάρια και καπέλα, οι οποίοι εν χορώ εξακόντιζαν ομοιοκατάληκτα συνθήματα άσεμνου περιεχομένου κατά των αντιπάλων τους, όπως τους καλοναρχούσε άλλο κλαρινέτο και δεν άργησαν οι αντεγκλήσεις:

– Θα σας αφαλοκόψουμε, ανέκραζαν οι μεν ...

– Ώααα! Φάτε τους τα σπλάχνα, τσίριζαν οι αναντίοι ...

Αρκετοί μάλιστα φίλαθλοι είχανε φτάσει μέχρι τον αγωνιστικό χώρο και απειλούσαν άγρια σύρραξη! Η καμπάνια των προηγούμενων ημερών είχε επιφέρει φανατισμό πρωτόγνωρο!

Στην αντίθετη πλευρά της θάλασσας και στο ύψος της σέντρας είχε τοποθετηθεί ένα μεγάλο τραπέζι (για ...παγκάρι εκκλησιάς διατείνονταν ορισμένοι ασεβείς πως επρόκειτο), καλυμμένο με ποδήρες βυσσινί μεσάλι από βατίστα πρώτης ποιότητας και ανάμεσα σε περίτεχνο διάκοσμο ανθέων είχε τοποθετηθεί το βαρύτιμο έπαθλο πάνω σε φλωροκαπνισμένο δίσκο, αυτόν που η Ερνούλα ... σερβίριζε στις φιλενάδες της τους καφέδες!

Το κύπελλο ήτανε ένα φαρφουρένιο κομψοτέχνημα με σαμπλεβί σμάλτωση, αντίγραφο αμφορέα Λαοδικείας, που το είχανε σκεπάσει με πράσινη μουσελίνα ... για το φόβο της Ερνούλας!

Όλες οι θέσεις των επισήμων είχαν καταληφτεί, πλην εκείνης του Ζεβανζέλ.

– Αργεί πολύ, Θράσο μου, να έρθει ο μπαμπάς, παρατήρησε ανήσυχα η Ζία και ένωσε το έμβρυο να κινείται μέσα της!

– Θα τον καθυστερεί το ... κυκλοφοριακό την καθυσύχασε ο Θράσος για να δώσει τέλος στη συζήτηση. Όμως, αν κυκλοφορούσαν στο νησί πάνω από πενήντα τροχοφόρα ήταν ζήτημα!

Στις τέσσερις και μισή ξεκίνησαν τα μεγάλα σόου.

Την τελετή άνοιξε η δημοτική μπάντα με μαρς και σουζέ της εποχής. Οι μουζικάντηδες ήσανε ομοιόμορφα ντυμένοι με λευκά χιτωνίδια, χρυσά κορδονέτα και επιμασχάλια, καλυπτόμενοι με ασορτί θυσανωτά πηλίκια.

Καθώς ανακρούανε το «κλαίει η μάνα μου στο μνήμα», ο προπομπός έφερνε με το ένα χέρι του επιδέξιες στροφές στη μουσική ράβδο και στη συνέχεια την πετούσε ψηλά στον αέρα και την έπιανε ... με το στόμα καταχειροκροτούμενος!

Οι κορνετίστες, οι τρομπετίστες, οι φλαουτίστες, οι σαξοτουμπίστες, οι φαγκοτίστες, οι ομποεϊστες και οι πιφερίστες αδειάζανε τα πλεμόνια τους, καθώς ερμήνευαν τις πάρτες, που είχανε ενσωματωμένες στα όργανά τους.

Η φιλαρμονική έφερε τρεις βόλτες το γήπεδο υπό τη μπαγκέτα του μαέστρου Γρηγόρη Αδάμου και κατόπιν έπιασε θέση δίπλα στους επισήμους, για να συντονίζει με τους ήχους της τη ροή της όλης παράτας.

Τώρα μόνον οι τυμπανιστές και ο γκραντκασίστας δίνανε το ρυθμό, όσο εκείνοι με τα χάλκινα πιατίνια βαρούσανε ... στο γάμο του Καραγκιόζη!

Προηγήθηκαν τρεις δράκες αρλεκίνων, κλόουν και παλιάτσων, που οι μπουρλέσκο χορευτικές φιγούρες, οι παντομίμες, οι ριψοκίνδυνες κυβιστήσεις και τα τερτίπια τους κάνανε τους θεατές να ξεχνάνε τα βάσανά τους προς ώρα!

Ακολούθησαν καλλίπυγες μαζορέτες των οποίων οι εντυπωσιακές πιρουέτες ενθουσίασαν τα πλήθη!

Έπονταν μάγοι, ταχυδακτυλουργοί, γόητες φιδιών και θηριώδεις μπεχλιβάνηδες με ξουρισμένα κεφάλια και λαδωμένα κορμιά, κουστωδία αθιγγάνων με κλαρίνα τουμπερλέκια και νταϊρέδες, που περιέφεραν δεμένες με χαλκά στα ρουθούνια τους τις άσιτες και ξεδοντιασμένες αρκούδες του θανατά, γιομάτες τσιμπούρια!

Προτελευταίοι πορεύονταν φακίρηδες, που κατάπιναν φλόγες δαυλών και ιλλουσιονίστες της συμφοράς, που ξαφάνιζαν τραπουλόχαρτα. Η εντυπωσιακή τελετή έκλεινε με το ονομαστό «ταχταραβάνι».

Αυτό δεν ήτανε παρά ένα κοινό φορείο εκστρατείας, το οποίο οι ομάδες περιέφεραν στο γήπεδο, προκειμένου να μαζεύουν κέρματα. Το σήκωναν δύο παράγοντες από κάθε του πλευρά. Δύο της «Ρόνστιμπακ» και δύο του «Αστέρα».

Ο καμβάς του φορείου χωριζότανε σε δύο ίσα τμήματα κατά το διάμηκες, βαμμένα με τα χρώματα της κάθε ομάδας, ήτοι πράσινο για την «Ρόνστιμπακ» και κόκκινο για τον «Αστέρα».

Τα κέρματα, που θα έριχναν οι φίλαθλοι, όπως θα περνούσε από μπροστά τους το φορείο, θα τα μοιράζονταν οι δύο ομάδες ανάλογα με το χρώμα πάνω στο οποίο είχανε «καθίσει».

Ο πολυμήχανος όμως Θράσος, επέλεξε ... δύο πολύ κοντούς ανθρώπους απ' τη δική του πλευρά του φορείου, ώστε η διαφορά ύψους απ' τους αντίπαλους βαστάζους να δημιουργεί μια τεχνητή ... ροπή και τα κέρματα να κατρακυλάνε προς το χρώμα της «Ρόνστιμπακ», για να τα καρπωθεί η ομάδα ... τουτέστιν ο Θράσος!

Η αγωνία ανέβηκε στο κατακόρυφο καθώς η ώρα είχε φτάσει πέντε παρά τέταρτο και ... ούτε η τραγιάσκα του Ζεβανζέλ δε φαινότανε στον ορίζοντα!

– Να δεις, που κάτι θα του 'τυχε, ξέσπασε η Ζία γεμάτη αγωνία.

– Κουνήσου απ' τη θέση σου, χρουσούζα, είπε ο Θράσος και αντί για ξύλο χτύπησε ... τη φαλάκρα του Τζίμη!

– Τί θ' απογίνω, Θράσο;

– Έχεις εμένα, βρε κουτό!

– Τώρα πιάσαμε ... την καλή! Αυτό το είπε ο μανάβης παραδίπλα.

Την ίδια στιγμή κατέφτασε με βέσπα ο διαιτητής του αγώνα ο Σταμάτης. Ο Θράσος έτρεξε και τον έπιασε.

– Δώκε μια μικρή παράτα, ίσαμε να εμφανιστεί ο πρόεδρος μας ...

– Τι λες τώρα, κόουτς! Θα μέ 'βρει το σκοτάδι ...

– Καλύτερα να σέ 'βρει το σκοτάδι ... παρά να σε φάει!

Αξάφνου ακούστηκαν στεντόρεια ωσαννά από Ηρώων μεριά ...

– Ο πρόεδρος μας μετά της συμβίας του αφικνείται ...

– Τι λέτε, πούντος;

Αστραπηδόν ο Θράσος τέθηκε επικεφαλής κλακαδόρων και έτρεξε να υποδεχτεί το ζεύγος Ζεβανζέλ. Μόλις τους πλησίασε τους χαιρέτησε εδαφιαία ... για να τον δει ο κόσμος!

– Ως ευ παρέστητε, αξιότιμε πρόεδρε. Ακολούθως απευθύνθηκε στην Ερνούλα, που τον κοίταζε απαξιωτικά.

– Μεμελούκος σας, μιλέδη! Τα φλας άρχισαν ν’ αστράφτουν.

– Α, να χαθείς ξενέρωτε!

– Πώς πάμε, Θράσο παιδί μου, ενδιαφέρθηκε να μάθει ο Ζεβανζέλ.

– Ανθρωποθάλασσα, πατέρα, τι να σου λέω!

– Αγωνιστικώς εννοώ ...

– Φαβορί μας έχουνε. Εννιά στα δέκα μας παίζουνε τα γραφεία! Την έκβαση του αγώνα δεν τη συζητάω καν. Πάμε τώρα, γέρο μου, για να ‘σαι απούντο.

– Να με ... αναγγείλετε στα μεγάφωνα ...

– Στείλε και τιμητικό άγημα να μας συνοδέψει, υπερθεμάτισε η Ερνούλα.

– Βρίσκεται ήδη καθ’ οδόν, μητέρα.

Το προεδρικό ζεύγος βάδισε αγέρωχα μέχρι τις θέσεις των επισήμων, επισύροντας το φθόνο των αντιπάλων!

Πίσω τους ακολουθούσε, με το αζημίωτο, εσμός παρατρεχάμενων που χειροκροτούσε μετά μανίας!

Άμα τη εμφανίσει του προέδρου η μπάντα άρχισε ν’ ανακρούει τιμητικό εμβατήριο. Ο πρόεδρος Ζεβανζέλ ήτανε όντως λαοφιλής και το κοινό ξέσπασε σε ζητωκραυγές και σχόλια ευμενή!

– Πάντοτε γαλαντόμος ο πρόεδρός μας, κυρ Αντρέα μου! Να, τώρα πετά μαντολάτα στο πλήθος να το γλυκάνει!

– Κι αυτήνα πλάι του, που είναι ντυμένη ... χάρος, ασφαλώς θα την γνωρίζετε ...

– Την κερά Ρνούλα; Τι λέτε τώρα, από δαύτηνε αγοράζει τις δαχτυλήθρες η γυναίκα μου ...

Προτού αναρριχηθεί στο κάθισμά του ο Ζεβανζέλ, άρχισε τις χαιρετούρες, τα ανασαλεύματα της κεφαλής και τα σαλαμαλέκια με τους παρεστώτες, χωρίς ωστόσο να ξεχνά να συστήνει και την Ερνούλα του, χαριτολογώντας:

– Μακριά απ’ τ’ άδικο!

– Ω, σας γνωρίζουμε επιτέλους, μανδάμ!

– Κυκλοφορεί μόνο ... νύκτωρ, τη δικαιολόγησε ο άντρας της.

Παραδίπλα καθότανε ο πρόεδρος του «Αστέρα» μετά της εριτίμου συμβίας του, της κερά Φροσάρας. Φορούσε επίσημο κλακ στο κεφάλι του, μολυβί κοστούμι αγορασμένο με δόσεις, και η Φροσάρα μεταξωτό ντεπιεδάκι στο σικλαμέν, ενώ το πρόσωπο το απέκρυπτε βέλο με διάσπαρτες πολύχρωμες παγέτες, το οποίο κρατιόταν στις φράντζες των κομοδινί μαλλιών της, και το λαιμό της κοσμούσε χαλκόδετο παντατίφ με εγχάρακτο δράκοντα.

Ο μπακάλης ο Ζαφείρης στο βάθος είχε ήδη αρχίσει να κλωτσά τον τσιμεντόλιθο, που είχαν αποθέσει στα ποδάρια του ... προς εκτόνωση!

Ο Θράσος οδήγησε τη μέλλουσα πεθερά του στο κάθισμά της, ένα ... ανάπηρο σκαμνάκι, τριάντα μέτρα αλάργα από το κύπελλο!

– Εδώ καθίστε, μητέρα, για να βλέπετε καλύτερα τις φάσεις!

Στο σημείο αυτό και με τον ήλιο κατάματα, όχι το κύπελλο δε θα μπορούσε να διακρίνει, αλλά ούτε και τον ίδιο το διαιτητή, που λέει ο λόγος!

– Στην εξορία του Αδάμ με κουβάλησες, κακοψοφονάχεις, λεχρίτη!

– Σας φυλάω τη θέση εδώ και ώρα, όπως η κλώσσα το φώλι της, μητέρα.

– Άμε στο γέρο διάολο ...

Έφυγε ο Θράσος και η Ερνούλα έβγαλε απ' την τσέπη της μια χαρτοσακούλα καραμέλες και άρχισε ... να τις πουλά στα παιδάκια!

Δεν πέρασαν δέκα λεπτά και η μεγάλη υδροφόρα του δήμου σουλάντισε μια ... εσκεμμένη με τη μάνικα ... κάνοντας παπί την Ερνούλα, κατόπιν ... προσυνεννόησης με τον Θράσο, εννοείται!

Το κοινό όμως δυσανασχετούσε, που το κύπελλο καλυπτόταν.

– Έχει ευπάθεια, ξέρετε, στις ηλιαχτίδες, δικαιολογούνταν η Ζία ...

– Πρώτη μου φορά βλέπω έπαθλο ... με προφυλαχτικό, ειρωνεύτηκε ο μεγαλομπακάλης ο Ζαφείρης κι έκανε σκόνη τον τσιμεντόλιθο μπροστά του με ισχυρό λάκτισμα!

– Έναν καινούργιο τσιμεντόλιθο στο ... τρία, διέταξε τότε ο Ζεβανζέλ.

– Έφτασέιι ...

Και όλως απρόσμενα εμφανιστήκανε σαν χήρες ασαράντιστες, μαυροφορεμένες, αυτοί που απαρτίζανε το διαιτητικό τρίο, σφυρίζοντας παρατεταμένα και κραδαίνοντας σημαιάκια. Τον μεγάλο τελικό είχανε κληρωθεί να διευθύνουν ο καταξιωμένος διαιτητής Σταμάτης, με επόπτες γραμμών τον Δημήτρη τον Γκαρίζο και τον Αλέκο το Τσιτσι.

Συνεχίζεται ...

Ακολουθεί Φωτογραφία:-

Οι Ποδοσφαιριστές των ομάδων της εποχής

Αριστερά όρθιοι: Τ. Χάλαρης, Π. Βακόνδιος,, Γ. Κουσουλάκος, Λ Πολυδώρου

Αριστερά Κάτω: Τ. Κυριτσόπουλος, Λ. Νικολάου

Οι φάροι στις Ελληνικές ακτές

Από την κ. Μαρία Ρώτα

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι αρκετοί ιστορικοί αλλά και δημοσιογράφοι Έλληνες, Γάλλοι και Άγγλοι, έχουν ασχοληθεί και έχουν φροντίσει να γνωρίσουν τους Φάρους της χώρας μας.

Ταξίδεψαν σε όλες τις ακτές, ιδιαίτερα των Κυκλάδων και βλέποντας τους φάρους γύρω, σε όσα νησιά τους είχαν, ασχολήθηκαν και φρόντισαν να μάθουν... πως και γιατί έγιναν αυτοί οι Φάροι. Είναι εντυπωσιακό ότι Έλληνες και ξένοι ασχολήθηκαν με τους φάρους των Κυκλάδων, έμαθαν και έγραψαν βιβλία όχι μόνο στα Ελληνικά, αλλά και Γαλλικά και Αγγλικά. Άλλωστε αυτές οι δύο χώρες, έχουν το φαρικό τους δίκτυο στις ακτές του Ατλαντικού.

Οι φάροι όμως των Κυκλάδων τους έχουν ιδιαίτερα εντυπωσιάσει. Θέλησαν κάποιοι δημοσιογράφοι να τους γνωρίσουν, να τους φωτογραφίσουν, να μάθουν την ιστορία τους και να γράψουν βιβλία. Υπάρχουν βέβαια και ελληνικά βιβλία, όπως: «Ελληνικοί πέτρινοι φάροι» του Γ. Παπαγεωργίου. Πολύ ενδιαφέρον είναι και το: «Ιστορικό περί των φάρων των Ελληνικών ακτών από της αρχαιότητας μέχρι σήμερα», του Στυλιανού Εμμανουήλ Λυκούδη, 1917. Άλλο ένα επίσης ενδιαφέρον είναι: «Φάροι – Πέτρα και φως» του Γιώργου Σκουλά, 1997.

Κυκλοφορούν ακόμη πέντε βιβλία Γάλλων και Άγγλων, που έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα με τους φάρους των Κυκλάδων. Υπάρχουν άλλωστε και οι φωτογραφίες τους, αλλά και τι πιθανές ιστορίες συνοδεύουν.

Ποιός γνώρισε τα δύο βράχια της θάλασσας;

Μας ανέφερε ο Δημήτρης Καραϊσκος, όταν ταξίδεψε και θέλησε να γνωρίσει τις βραχονησίδες στ' ανοιχτά της Σύρου, που κάποτε τις είχε δει από μακριά. Ήταν μια όμορφη μέρα, με φωτεινό πρωινό και πλησίασε με το σκάφος του το Ασπρονήσι, με τα 110 στρέμματα του, που φαίνεται, όπως είπε, πολύ καλά και από τη Σύρο και από τη γειτονική Τήνο. Φαίνεται όμως και η Νάτα (ή Λανάτα) που είναι ένας βράχος με έκταση μονάχα 17 στρεμμάτων και στέκεται μοναχή κάπου μεταξύ Σύρου και Ρήνειας, και ίσα που τη διακρίνει κανείς.

Περνώντας δίπλα από το Φανάρι, (τον ιστορικό φάρο της Ερμούπολης), που στέκεται 68 μέτρα πάνω από τη θάλασσα, όλοι γνώριζαν ότι θεμελιώθηκε το 1834 και παραμένει ακόμα και σήμερα ο ψηλότερος φάρος. Συνεχίστηκε η πλεύση τους, για να δουν και να γνωρίσουν το τόσο μικρό νησάκι... τη Νάτα (μόλις φαίνεται στη δεξιά πλευρά της θάλασσας από το Φανάρι). Όπως αναφέρει ο Δ. Καραϊσκος: «Κατά την επιστροφή, το Ασπρονήσι και το Φανάρι μας χαιρέτησαν με τις λάμπεις τους, και η Ερμούπολη εμφανίστηκε ως η μεγάλη μητέρα, γεμάτη ζωή, με τους δύο λόφους και τα αναρίθμητα φώτα της».

Η μετέπειτα έρευνά μας, ξεκινώντας από το αρχείο του ιστορικού – ερευνητή Γιώργου Μ. Φουστάνου, μας αποκάλυψε πως το ρωσικό ατμόπλοιο “Czaritza” έπεσε πάνω στη Νάτα, ακριβώς 135 χρόνια πριν, τον Φεβρουάριο του 1887. Δεν είχε φώτα και δεν φαινόταν τη νύχτα.

Ένας ιστορικός συγγραφέας ο Κώστας Δανούσης είπε: «Πιο επικίνδυνη ακόμα αποδείχθηκε η ξέρα του Ασπρονησίου. Αρχικά τοποθέτησαν μια σημαδούρα και κάτι άλλο για να μην κινδυνεύουν τα καράβια που περνούν το βράδυ. Όμως μετά από κακοκαιρία, αποκολλήθηκε κι έφθασε στη Σίφνο η σημαδούρα, στις 19 Ιανουαρίου του 1937. Το πλοίο με το όνομα «Ερμούπολις» των αδελφών Φουστάνου, στις 20 Νοεμβρίου 1954 καταστράφηκε, ευτυχώς χωρίς ανθρώπινα θύματα. Έπεσε πάνω στη Νάτα. Το βραχονήσι της Νάτας, που τα παλιά χρόνια δεν φαινόταν τη νύχτα, τώρα είναι τη νύχτα φωτισμένο!

Είναι αποτέλεσμα της προνοητικότητας του διευθυντή της Υπηρεσίας Φάρων Στυλιανού Λυκούδη, του Ερμουπολίτη «πατέρα» του σύγχρονου ελληνικού φαρικού δικτύου. Ήταν δική του η έμπνευση για να σώζονται την νύχτα τα σκάφη που περνούσαν και... φυσικά περνούν το βράδυ.

Θα μπορούσαμε να ονομάζουμε κι εμείς... Φάρο αυτό το τόσο μικρό βραχονησάκι που σώζει όσα καράβια περνούν τη νύχτα... με τελικό προορισμό τους το θαυμάσιο λιμάνι της Ερμούπολης.

Ελληνικοί πέτρινοι φάροι

Ο Γιάννης Σκουλάς παρουσίασε το αποτέλεσμα μιας μεγάλης φωτογραφικής αποτύπωσης φάρων, από άκρη σε άκρη, σε όλη τη χώρα. «Μια ατελείωτη εκδρομή, που σιγά σιγά έγινα δέσμιος της», όπως γράφει ο ίδιος στην έκδοσή του.

Και ποιος, άραγε, θα λέγαμε ότι είναι ο πιο ιστορικός, ο πιο εμβληματικός, ο πιο εντυπωσιακός από τους φάρους μας; Η απάντηση στέκεται στη Διδύμη, το ερημονήσι στην είσοδο του λιμανιού της Ερμούπολης. Αυτός ο «πέτρινος πύργος» (όπως πολλοί τον ονόμασαν), ύψους 29 μέτρων, σχεδιάστηκε το 1834 από τον Βαυαρό αρχιτέκτονα Γιόχαν Ερλάχερ και δεν θυμίζει τα κατάσπρα κυκλαδίτικα φανάρια που μοιάζουν με.... ξωκλήσια. Είναι μεγαλοπρεπής (αναφέρει ο Ερλάχερ). Είναι αστικός και μεγαλοπρεπής, σωστή αντανάκλαση της πόλης. Όταν μια βλάβη, ένα χειμώνα, τον κράτησε σβηστό για λίγες μέρες, ήταν λες και έλειπε κάτι από την ίδια την Ερμούπολη. Βέβαια η Σύρος φροντίζει πάντα για την συντήρηση και ανακαίνιση του. Η ύπαρξη τέτοιων φάρων σαν αυτόν, (όπως αναφέρεται στο Ίντερνετ), είναι βαθιά συνδεδεμένη με τη δική μας.

Οι ταξιδιώτες, οι νησιώτες, οι ναυτικοί, οι ιστιοπλόοι, θα έπλεαν σε θάλασσες σιωπηλές, απρόσωπες, σκληρές, χωρίς αυτούς. Θα ήταν τεράστιος ο κίνδυνος να ταξιδεύουν μικρά ή μεγάλα πλοία τη νύχτα χωρίς ένα φάρο πάνω σ' ένα μεγάλο ή μικρό βράχο. Τα πλοία δεν θα ταξίδευαν και δεν θα πλησίαζαν καν τα νησιά.

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Εχθρούς ο τέμνων Γεώργιος εν μάχαις,
Εκών παρ' εχθρών τέμνονται δια ξίφους.

Γεωργίου Π. Σαρλή

Ο Άγιος Γεώργιος είναι ο θρυλικός πολεμιστής που καβάλα στο κάτασπρο πάντα άλογό του (ασπραλόγατος, χρυσοκαβαλάρης) τρέχει όπου του ζητηθεί, πραγματικά «των αιχμαλώτων ελευθερωτής» και «των πτωχών υπερασπιστής» κατά το τροπάριό του.

Το όνομα Γεώργιος είναι κοινότατο στην Ελλάδα, καθώς και σε άλλες χριστιανικές χώρες. Απαντά καταρχάς στον Πλάτωνα (επ. 17) και κατόπιν, κατά τον 3^ο αι. μ.Χ. ως όνομα αγίου. Προέρχεται από το ουσιαστικό "γιώργιον" που σημαίνει το καλλιεργήσιμο. Ως επίθετο όμως το "γιώργιος" σημαίνει αυτόν που επιδέχεται την πνευματική καλλιέργεια ή αυτόν που επέλεξε η μοίρα ή ο Θεός. Έτσι, στην υμνογραφία «Χριστού γεώργιον» ονομάζεται ο Άγιος Γεώργιος.

Επίσης, το όνομα Γεώργιος είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στη νεοελληνική ονοματοθεσία. Τούτο μαρτυρούν η πληθώρα των οικισμών (61 παράλιοι, πεδινοί, ημιορεινοί και ορεινοί), ναών και μονών, καθώς και μικρών νησιών, ακρωτηρίων και όρμων με το όνομα Άγιος Γεώργιος στη χώρα μας.

Στην ορθόδοξη χριστιανική παράδοση πενήντα έξι συνολικά μορφές (άγιοι, όσιοι, μάρτυρες, ομολογητές, νεομάρτυρες) με το όνομα Γεώργιος κοσμούν το εορτολόγιό της, με αποτέλεσμα την ευρύτατη διάδοση της λατρείας και χρήσεως του ονόματος του αγίου στη χώρα μας, με τη δημιουργία μάλιστα και πλήθους προσωνυμίων (Αράπης, Κουδουνάς, Μεθυστής, Πέρσης, Σκυριανός, Φτωχός κ.α.), αλλά και στο εξωτερικό.

Ο ένδοξος και θαυμαστός μεγαλομάρτυρας του Χριστού Γεώργιος έζησε κατά τους χρόνους του αυτοκράτορα Διοκλητιανού (284-305 μ.Χ.) και καταγόταν από επιφανή οικογένεια της Καππαδοκίας. Ανατράφηκε χριστιανικά από τη μητέρα του που ήταν Συροπαλαιστίνη ή σύμφωνα με κάποιες παραλλαγές του βίου του, ήταν εκ μητρός Περσογενής. Το γεγονός αυτό πιθανόν να σχετίζεται με την κατανόηση και συμπάθεια στάσεως του ισλάμ προς τον Άγιο Γεώργιο, αλλά και του ιδίου,

σύμφωνα με τα θαύματα και τις παραδόσεις, προς το ισλάμ, παραμένοντας όμως πάντα υπέρμαχος και τροπαιοφόρος της χριστιανικής πίστεως.

Σύμφωνα με το Μέγα Συναξαριστή, σε ηλικία δέκα ετών έμεινε ορφανός από πατέρα. Τότε η μητέρα του τον έφερε στην Παλαιστίνη που είχε μεγάλη κτηματική περιουσία. Σε ηλικία δεκαοκτώ ετών κατατάχθηκε στον ρωμαϊκό στρατό, διέπρεψε στη λεγεώνα των Ανίκητων και ανήλθε πολύ ενωρίς στα ανώτατα αξιώματα της στρατιωτικής ιεραρχίας. Χάρη στη γενναιότητά του και στη σύνεσή του έλαβε τον τίτλο του κόμητα, δηλαδή του στριατωτικού διοικητή επαρχίας (Tribunus).

Όταν απεβίωσε η μητέρα του, εκποίησε την περιουσία του και τα χρήματα τα διέθεσε υπέρ της χριστιανικής κοινότητας στη Διόσπολη (Λύδδα) της Παλαιστίνης. Κατά τους διωγμούς εναντίον των χριστιανών (303-305) μ.Χ.) που εξαπέλυσε ο Διοκλητιανός, ο Γεώργιος ορίστηκε να λάβει ενεργό μέρος. Αυτός όμως παρουσιάστηκε αυτόκλητος στον αυτοκράτορα και διακήρυξε με παρρησία την πίστη του στο Χριστό. Τότε ο αυτοκράτορας προσπάθησε μαζί με τον συγκάθεδρό του Μαγνέντιο, με πολλές κολακείες και υποσχέσεις να πείσει τον Γεώργιο να αρνηθεί το Χριστό. Πιστός όμως στις βαθιές του πεποιθήσεις ο άγιος αρνήθηκε, οπότε ο Διοκλητιανός τον υπέβαλε σε φρικτές και ανελέητες τυραννίες. Αλλά η εμμονή στη πίστη του, καθώς και τα θαύματα που επιτέλεσε ο Θεός κατά τη διάρκεια των βασανιστηρίων του, προκάλεσαν έκπληξη και προσέλκυσαν στην πίστη του Χριστού τη σύζυγο του τυράννου αυτοκράτειρα Αλεξάνδρα, τρεις θεραπεινίδες της, το μάγο Αθανάσιο, τον γεωργό Γλυκέριο και πολλούς ειδωλολάτρες. Έτσι, ο Άγιος Γεώργιος υπήρξε το αγριότερο θύμα των διωγμών του Διοκλητιανού που πρόσταξε να αποκεφαλιστούν με ξίφος και ο Γεώργιος και η αυτοκράτειρα Αλεξάνδρα. Και ο μεν μεγαλομάρτυρας Γεώργιος αποκεφαλίστηκε το 303 μ.Χ. στη Νικομήδεια της Τουρκίας και έλαβε το στέφανο του μαρτυρίου, η δε αυτοκράτειρα Αλεξάνδρα όταν πληροφορήθηκε την απόφαση του αυτοκράτορα συζύγου της, προσευχήθηκε στη φυλακή που ευρισκόταν και παρέδωσε το πνεύμα της στο Θεό. Το ιερό λείψανο του αγίου μεταφέρθηκε και ετάφη στη Λύδδα της Παλαιστίνης, αργότερα δε και επί Μ. Κωνσταντίνου ανοικοδομήθηκε ναός επ' ονόματί του, πλησίον του χώρου της ταφής του.

Το αρχικό κείμενο του "Μαρτυρίου" του, δηλαδή της περιγραφής των βασανιστηρίων του μεγαλομάρτυρα Γεωργίου, που συνέγραψε ο υπηρέτης του Πασικράτης έχει χαθεί. Όμως σώζονται παραλλαγές του (Μαρτυρολόγια), που ανήκουν στον 5^ο και 6^ο αι., από τις οποίες άντλησε στοιχεία ο Συμεών ο μεταφραστής (10^{ος} αι.).

Επίσης, ο Ρωμανός ο Μελωδός και άλλοι ποιητές του αφιέρωσαν ύμνους και εγκώμια, ανακηρύσσοντάς τον πρωταθλητή και υπέρμαχο της πίστεως «μάρτυρα αήττητον και νικητή θεόσεπτον», μεγαλομάρτυρα και τροπαιοφόρο. Και τούτο επειδή ο έφιππος αυτός νέος πολεμιστής συγκέντρωνε από ιστορική, θρησκευτική και λαογραφική άποψη όλα εκείνα τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του ιδανικού ήρωα άνδρα. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο πως τόσο στην αγιογραφία, όσο και στη λαϊκή ζωγραφική, κεντητική, ξυλογλυπτική και στα λαϊκά ποιήματα ο έφιππος άγιος φέρεται ως μία μυθολογική συνέχεια η προέκταση παλαιότερων εφίππων αγίων ή ηρώων της ελληνικής Μυθολογίας. Τοιουτοτρόπως ο Άγιος Γεώργιος έγινε γνωστός ως πολεμιστής του Θεού, ιππότης του Χριστού και κυρίως πρίγκιπα των

Μαρτυριών. Τούτο είχε ως αποτέλεσμα να γίνει το σύμβολο της νίκης κατά τη διάρκεια της μάχης. Να εκπροσωπεί το μαχητικό πνεύμα και να αποτελεί το σύμβολο του ιπποτισμού και των στρατιωτικών δυνάμεων των χριστιανικών χωρών.

Στη χώρα μας, τιμάται ιδιαίτερα ως ανώτερος Μάρτυρας προστάτης του Πεζικού, ενώ στη Δύση τιμάται ως ιππότης, προστάτης άγιος της Γένοβας, της Πορτογαλίας, της Αραγονίας, της Καταλωνίας, της Λιθουανίας. Επίσης, διατηρώντας αναλλοίωτα τα βυζαντινά του χαρακτηριστικά, τέθηκε υπέρ των συμφερόντων του βρετανικού στέμματος, όπου τον 15^ο αι. αναγνωρίστηκε και επισήμως ως ο προστάτης του άγιος. Στο όνομά του πλέον ορκίζονταν οι ιππότες, ότι θα δώσουν τη μάχη για ένα καλύτερο και δικαιότερο κόσμο. Το 1098 οι σταυροφόροι Φράγκοι ιππότες θα δουν τους Αγίους Γεώργιο και Δημήτριο να τους βοηθούν στη μάχη της Αντιόχειας. Το 1191, κατά την τρίτη σταυροφορία, θα ηγηθεί της εφόδου στα τείχη της πολιορκούμενης Ιερουσαλήμ. Η επίκλιση του ονόματός του θα γίνει πολεμική κραυγή των Άγγλων στρατιωτών, που θα τρέψουν σε φυγή τους Σαρακηνούς κοντά στην Ακρα της Συρίας. Θα ιδρυθούν τάγματα ιπποτών στην Παλαιστίνη υπό την προστασία του, των οποίων τα μέλη ευχόμενα ως οι μοναχοί, παρθενία, πενία και υπακοή, θα υπερασπίζονται την χριστιανική πίστη και τους αποδημούντες στους αγίους τόπους χριστιανούς. Τάγματα επίσης, θα ιδρυθούν και στην Ισπανία και στην Πορτογαλία κατά τους αγώνες εναντίον των Αράβων, όπως τα της Καλατράβα, Αλκαντάρα κ.α. Ακόμη, στην Αγγλία τα θεωρούμενα από την εποχή του Ριχάρδου του Λεοντόκαρδου ως the St. George's arms, ειδικά η σημαία τους (πλατύς κόκκινος σταυρός σε λευκό φόντο, η βάση δηλαδή της γνωστής "Union Jack") θα αποτελέσουν τα χαρακτηριστικά των Άγγλων στρατιωτών και ναυτικών.

Κατά την ίδια χρονική περίοδο, οι σε ευρωπαϊκές δυνάμεις Έλληνες μισθοφόροι, οι γνωστοί Στρατιώτες (Stradioti), που αποτελούσαν σώματα ελαφρού ιππικού, θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους υπό το λάβαρο του ακρίτη Αγίου Γεωργίου, όπως και η δημιουργία της ελληνικής κοινότητας και η ανέγερση του μεγαλοπρεπούς, έως και σήμερα, ναού του Αγίου Γεωργίου στη Βενετία θα συσπειρώσουν στρατιώτες, ναυτικούς, εμπόρους.

Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Άγιος Γεώργιος επανειλημμένα συντρέχει ή συνδιαλέγεται ως γνήσιος ακρίτης και ιππότης με μουσουλμάνους, που συρρέουν κάθε χρόνο στη θαυματουργή εκκλησία του Αϊ-Γιώργη του Κουδουνά στην Πρίγκηπο. Επίσης, η λατρεία του υπάρχει ως μακρινή απήχηση στους Τούρκους πολεμικούς ιππείς (σπαϊδες) που τον τιμούν, τον σέβονται και τον θεωρούν ένα των αγίων τους. Ακόμη, οι Τούρκοι τον τιμούν ως προστάτη της γης και των βοσκών, όπως και στη χώρα μας. Οι κτηνοτρόφοι μας τον θεωρούν και αυτοί προστάτη τους, επειδή η εορτή του συμπίπτει με τη μετακίνηση των κοπαδιών από τα χειμαδιά προς τα οροπέδια (θέρετρα). Τέλος, πέραν των αγροτοποιομενικών πληθυσμών, η εορτή του θεωρούνταν ορόσημο για τους νησιωτικούς πληθυσμούς που υπέφεραν από τη λειψυδρία, αλλά και για τους ψαράδες που αφιέρωναν την καλή ψαριά στον καβαλάρη Άγιο και τον τιμούσαν με πανηγύρι, όπως στην Πάρο και αλλαχού.

Η μνήμη του τιμάται δύο φορές το έτος, την 23^η Απριλίου ο δια αποκεφαλισμού θάνατός του και την 3^η Νοεμβρίου η ανακομιδή των λειψάνων του. Μετατίθεται όμως η εορτή του αγίου στη Δευτέρα του Πάσχα, όταν η 23^η Απριλίου περιέχεται μέσα στη Σαρακοστή, επειδή οι ύμνοι της εορτής αυτής έχουν αναστάσιμο χαρακτήρα.

Η εορτή και γενικά η μνήμη του Αγίου Γεωργίου είναι πολύ στενά συνδεδεμένη με τη λαογραφική παράδοση του ελληνικού λαού, από τους βυζαντινούς χρόνους που γιγαντώθηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, γεγονός που διατηρήθηκε ανέπαφο μέχρι τις ημέρες μας. Ο Άγιος Γεώργιος μαζί με τους άλλους στρατιωτικοποιημένους αγίους, όπως οι Άγιοι Δημήτριος, Θεόδωρος ο Τήρων, Θεόδωρος ο Στρατηλάτης, Αρτέμιος, Μηνάς, Φανούριος, Μερκούριος, Ευστάθιος ο Πλακίδας, Προκόπιος, Νέστορας, Σέργιος, Βάκχος, Ιάκωβος ο Πέρσης, Σάββας ο Στρατηλάτης, Καλλίστρατος, Ευστράτιος, Αρέθας, Νικήτας και οι πρώτοι άγιοι των Σλάβων Μπόρις και Γκλεμπ, που από το 12^ο αι. λατρεύονταν και στο Βυζάντιο, έδιναν θάρρος με τις εικόνες τους στους επί τετρακόσια χρόνια σκλαβωμένους και χωρίς στρατιωτική οντότητα πατέρες μας. Έτσι, η εικόνα του Αγίου Γεωργίου κοσμούσε τα φλάμπουρα των αυτοκρατόρων του Βυζαντίου, τα νομίσματα του αυτοκράτορα Ιωάννη Β' Κομνηνού, τα πρώτα μπαϊράκια της Επανάστασης του 1821, καθώς και τις σημαίες των συνταγμάτων του Πεζικού μας. Επίσης, τρεις μονές του Αγίου Όρους τιμώνται στο όνομά του, αρκετοί καθεδρικοί ναοί, όπως ο καθεδρικός ναός του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και πάμπολλοι ενοριακοί ναοί. Στην Αθήνα ο αριθμός τους ανέρχεται στους δεκαπέντε με παλαιότερο τον Αϊ-Γιώργη τον Καρύκη και με φρουρό της τον Αϊ-Γιώργη του Λυκαβηττού.

Αμέτρητα είναι τα δημώδη τραγούδια, τα κάλαντα:

*« Άγιε μου Γιώργη, αφέντη μου και αφέντη καβαλάρη
αρματωμένος με σπαθί και με χρυσό κοντάρι.....» ή*

*« Άγιε μου Γιώργη, στρατηγέ και πρώτε καβαλάρη
αρματωμένε με σπαθί και με χρυσό κοντάρι.....»*

οι μύθοι, τα έθιμα, οι παροιμίες, τα πανηγύρια της παράδοσής μας που αναφέρονται στον Άγιο Γεώργιο. Τα έθιμα που σχετίζονται με τις εορτές του είναι όλα έθιμα χαράς, ευφορίας και πανηγυριού, όπως η θυσία των αμνών και των ταύρων, η οιωνοσκοπία, οι λιτανείες, οι αθλητικοί αγώνες, η συμβολική αναπαράσταση δρακοντοκτονίας, ο αγιασμός των αγρών και η τοποθέτηση κλαδιών καρυδιάς στο κατώφλι των σπιτιών. Ακόμη στον άγιο τάζουν σφάγια ή κερί, λιβάνι, λάδι κ.α., να τους αποκαλύψει τα χαμένα ή κλεμμένα ζώα τους. Ο μήνας Απρίλιος καλείται σε πολλές περιοχές Αϊγιώργης η Αγίγιωρίτης, όπως αϊγιωργίτης ή αϊγιωργίτης καλείται και το αρνί που ετοιμάζουν να σφάξουν στην εορτή του αγίου και διαβάζουν στην ωμοπλάτη του τους οιωνούς του έτους. Επίσης, αγιωργάτο καλείται στην Ερμούπολη Σύρου το μικρό ασημένιο εικόνισμα με τον άγιο. Ακόμη, σε πολλές περιοχές της χώρας το χαμομήλι είναι γνωστό ως

του αἱ-Γιωργίου το λουλουδάκι. Γνωστά είναι το αἱ-Γιώργησες ένα παιχνίδι στην Κεφαλονιά και το αγιωργητήσι στον Πόντο, όνομα που έδιναν σε ό,τι παραγόνταν ή ωρίμαζε το μήνα Νοέμβριο (αγιωργητήσ' απίδ').

Αλλά και τα γνωμικά και οι παροιμίες είναι πάμπολλες: «Αἱ-Γιώργη, βοήθά με, κούνα και συ το χέρι σου», «Ωραίος σαν τον Αἱ-Γιώργη», «Αἱ-Γεώρις να βοηθά σε», «Σήμερα είναι τ' Αἱ-Γιωργίου, σήμερα αλλάζει ο χρόνος», «Αἱ-Γιώργη, ακριβά πουλάς τα σφουγγάτα σου», ενώ είναι γνωστή και η κατάρα: «Να μη σ' εύρει τ' Αἱ-Γιωργίου».

Τέλος, οι νομάδες κτηνοτρόφοι της ηπειρωτικής Ελλάδας, οι Σαρακατσάνοι, τιμούν ιδιαίτερα τον Άγιο Γεώργιο. Τον θεωρούν ως τον πρώτο άγιο, στο όνομά του παίρνουν τον μεγαλύτερο όρκο τους, σκαλίζουν τη μορφή του στις γκλίτσες και στις ρόκες τους, θεωρούν την εορτή του πρωτοχρονιά, βάφουν τότε και ανταλλάσσουν κόκκινα αβγά, παρασκευάζουν κεντητή κουλούρα, κάνουν κουρμπάνι το καλύτερο κριάρι της στάνης τους (λαγιαρνί) και γλεντούν με χορούς, τραγούδια και αγωνίσματα.

Μέχρι τον 6^ο αι. όσοι άγιοι εικονίζονταν με στρατιωτική ιδιότητα, η περιβολή τους ήταν εκείνη του αυλικού αξιωματούχου. Μετά όμως από την εικονομαχική περίοδο οι στρατικοποιημένοι άγιοι παρουσιάζονταν με στρατιωτική περιβολή και τον οπλισμό. Οπότε, από τον 13^ο αι. ο Άγιος Γεώργιος απεικονίζεται ως έφιππος πανέμορφος νεαρός αξιωματικός ή ως έφιππος στρατηλάτης με οπλισμό βαρύ και λαμπερό να σκοτώνει τον δράκο ή να έχει στα νώτα του αλόγου του το ένα από τα τρία παιδιά, που λύτρωσε από την αιχμαλωσία και συγκεκριμένα εκείνο από τη Μυτιλήνη που είχαν αιχμαλωτίσει οι Αγαρηνοί πειρατές.

Όσον αφορά στη δρακοντοκτονία, αυτή ιστορείται σε ένα χειρόγραφο κάποιου μοναχού Αναστασίου που ασκήτευε κοντά στις Καρυές του Αγίου Όρους, κατά την οποία ο άγιος έσωσε μια πριγκίπισσα από ένα φιδίσιο δράκο.

Ο αναφερθείς αυτός θρύλος εμφανίστηκε τον 12^ο αι., συνδέθηκε με τη βυζαντινή λογοτεχνία και από τότε ο άγιος εικονίζεται έφιππος να παλεύει και να κονταροκτυπά το θηρίο. Πέραν όμως τούτου, προσέδωσε στον Γεώργιο εκτός από την αίγλη του νικηφόρου αγίου και μια ιδιαίτερη θέση στην καρδιά των πιστών, κάνοντάς τον εξαιρετικά αγαπητό.

Αλλά τι κρύβει αυτός ο χιλιοειπωμένος και χιλιογραφμένος μύθος του δράκου; Πέραν της διεγέρσεως της φαντασίας, αν εμβαθύνουμε σε αυτόν, θα διαπιστώσουμε ότι εντός του κρύβεται ένας πλούσιος αρχέγονος συμβολισμός.

Σε όλους τους λαούς, υπάρχουν αφηγήσεις με κύριο πρόσωπο τον δράκο, που τις περισσότερες φορές είναι ένα τεράστιο φίδι. Στους αρχαίους δε Έλληνες, δράκος και φίδι ήταν πολλές φορές συνώνυμα, όπως αναφέρουν ο Όμηρος, ο Ησίοδος, ο Αισχύλος, ο Πausanίας. Και ενώ στην Ανατολή η κύρια μορφή του πετά, στη Δύση είναι ένα αποκρουστικό ερπετό που κρύβεται σε μέρος που υπάρχει πηγή ή σπήλαιο, η εμφάνισή του είναι ξαφνική και είναι άρπαγας ή σφετεριστής (όρα σε διάφορες μυθολογίες μάχες θεών ή ηρώων με δράκους). Πολλές φορές όμως είναι φύλακας ιερών τόπων, πηγών, αξιοθαύμαστων πραγμάτων και κήπων.

Σήμερα ο μύθος του δράκου πρωταγωνιστεί στην Αποκάλυψη και στους δρακοντοκτόνους Αγίους Θεόδωρο τον Τήρωνα, Φανούριο και ιδιαίτερα στον Άγιο Γεώργιο. Επίσης, αναφέρεται για αρκετές περιοχές της χώρας μας, στις οποίες

υπάρχουν δρακοσπηλιές, δρακοπόταμοι, δρακότρupes και δρακόλακκοι, όπως στην περιοχή Καταφιά του Πάγου στη Σύρα υπήρχε παλιά δρακόλακκος με νερό και σπηλιά κατά μαρτυρία αρκετών κατοίκων του Γαλησσά και της Ερμούπολης.

Αποσυμβολίζοντας τώρα τον μύthon αυτόν διαπιστώνουμε ότι οι μάχες ανάμεσα σε θεούς και δράκους αλληγορούν τον αγώνα των δυνάμεων του φωτός για να θέσουν σε τάξη το σύμπαν, κατανικώντας το σκότος και τη σύγχυση που πρόβαλαν το πρωταρχικό χάος και η ύλη. Ιδιαίτερα σήμερα αλληγορούν και τον αγώνα για τη φύση και την οικολογική ισορροπία που διαταράσσεται από τους ανθρωπογενείς παράγοντες. Επιπροσθέτως, αλληγορούν τον αγώνα του ανθρώπου, κατά την εσωτερική ή εξελικτική του πορεία με τους δράκοντες, σύμβολα αντιθέτων, χθονίων, αρνητικών δυνάμεων της φύσεως, καιρικών συνθηκών κ.α. που του αντιστέκονται.

Ωστόσο, στην εσωτερική εξελικτική πορεία, ο Άγιος Γεώργιος και η πριγκίπισσα εκπροσωπούν δύο δυνάμεις που αλληγορούν την αιώνια κίνηση μεταξύ των δυνάμεων της ζωής και του θανάτου και οι οποίες θα πρέπει να συνεργαστούν αρμονικά για να πραγματοποιηθεί η νίκη. Επιπλέον, ο δράκος που συμβολικά εμφανίζεται ως εξωτερική απειλή, είναι στην πραγματικότητα ο ουσιαστικός κίνδυνος που ενυπάρχει στον ψυχισμό. Είναι η έξαρση της φαντασίας έναντι στον εαυτό μας, δηλαδή η ματαιοδοξία, η οποία είναι η κατεξοχήν διαστρέβλωση του πνεύματος.

Ακόμη το νερό της λίμνης ή της πηγής από το οποίο αναδύεται ο δράκος, συμβολίζει τον εξαγνισμό του πόθου ως την ανώτατη μορφή του, την καλοσύνη. Τέλος, η εμφάνιση του Αγίου Γεωργίου πάνω στο άλογό του, που συμβολίζει την παράφορη ορμητικότητα του πόθου, αλληγορεί, ιππεύοντάς το και κρατώντας τον χαλινό, την κυριαρχία του αγωνιστή επί των άλογων αισθημάτων που εμποδίζουν την αρετή του πνεύματος. Στην περίπτωση δε που ο Άγιος Γεώργιος εμφανίζεται με ξίφος, τούτο συμβολίζει την «ορθή σκέψη», που με τη βοήθειά της υπερνικούνται οι σωματικοί πόθοι, τόσο στην πραγματικότητα όσο και στη φαντασία, και οι οποίοι όταν θα έχουν εξουδετερωθεί δεν θα αποτελούν πλέον πειρασμό.

Πέραν όμως της δρακοντοκτονίας, η περιγραφή του βίου του Αγίου Γεωργίου εμπεριέχει και άλλο συμβολισμό, κατά τον οποίον η πραγματοποίηση της νίκης είναι εφικτή μόνο όταν ο μάρτυρας έχει μιμηθεί τον Χριστό. Άρα, ευρισκόμεθα έμπροσθεν της προσταγής για ομοίωση του ανθρώπου προς τον Θεό, κατά το μέτρο των δυνατοτήτων ενός εκάστου, επιδίωξη βεβαίως που πέτυχε σε μεγάλο βαθμό ο μεγαλομάρτυρας Γεώργιος, φθάνοντας σε υψηλότερα επίπεδα μιμήσεως. Έτσι, εκεί που ο Χριστός ελευθερώνει ολόκληρη τη φύση και το ανθρώπινο γένος, ο Άγιος Γεώργιος, κατά το μέτρο των δυνατοτήτων του, καθίσταται «των αιχμαλώτων ελευθερωτή».

Τελικά δυνάμεθα να υποστηρίξουμε, ότι ο μύθος της δρακοντοκτονίας προτείνοντας αξίες, επιδιώκει να καταστήσει γνωστό στους ανθρώπους ότι, η νίκη κατορθώνεται με το «ορθό μέτρο» των εντός της ψυχής τους καλοσύνης, γαλήνης και μακαριότητας.

Το πρώτο «Tesla» φτιάχτηκε στη Σύρο

- Η Καθημερινή
- 2 Ιουνίου 2023
- Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ
- Από την Ηλεκτρονική Έκδοση
- Για την αντιγραφή Κώστας Ν. Παπαπολίζος
- =====

Το μοναδικό Enfield E8000 που επιβιώνει στο νησί ανήκει σε έναν Βρετανό κάτοικο της Σύρου, ο οποίος ενώνει με το κόκκινο αυτοκίνητο την ιστορία δύο χωρών και δύο νησιών.

Για τρία χρόνια, η Σύρος παρήγε τα πρώτα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα πόλης της βρετανικής εταιρείας Enfield. Από τους μάστορες του νησιού κατασκευάστηκαν πάνω από 100 αυτοκίνητα, σε μια προσπάθεια που κόλλησε σε ελληνικού τύπου εμπόδια. Στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης παρουσιάζεται ένα από τα σπάνια κροκί μοντέλα του Enfield E8000.

Το άδοξο τέλος του Συριανού «Tesla»

Ενώ ο πλανήτης έχει ήδη μπει στην εποχή της ηλεκτρικής αυτοκίνησης, παραμένει γενικά άγνωστο ότι οι ρίζες της βρίσκονται στο Αιγαίο.

Σε ένα σύντομο, ιδιότυπο επεισόδιο της παγκόσμιας βιομηχανικής ιστορίας, η Σύρος παρήγαγε για μια τριετία (1973-1976) το πρώτο σύγχρονο ηλεκτροκίνητο αυτοκίνητο. Σήμερα, μισό αιώνα μετά, ο Δήμος Ερμούπολης-σύρου μνημονεύει αυτήν την πρωτοπορία διοργανώνοντας μια έκθεση στο Βιομηχανικό Μουσείο της πόλης.

Πρωτεργάτης της παγκόσμιας καινοτομίας υπήρξε ο Ανδριώτης πλοιοκτήτης και με μεγάλο ενδιαφέρον στη μηχανολογία Γιάννης Γουλανδρής. Αγοράζοντας στα τέλη του '60 την Enfield Automotive Company, τμήμα της βρετανικής εταιρείας κατασκευής μοτοσικλετών Enfield, μπήκε δυναμικά στον χώρο κερδίζοντας έναν διαγωνισμό που κήρυξε η τότε βρετανική δημόσια επιχείρηση ηλεκτρισμού για την παραγωγή ενός ηλεκτροκίνητου οχήματος πόλης.

Η νικητήρια πρότασή του βασίστηκε στο πρωτότυπο μοντέλο Enfield 465 σε σχέδια του Αγγλου μηχανικού Τζον Σάμιουελ. Τα 66 κομμάτια που ζητήθηκε από την εταιρεία να κατασκευάσει, θα έβγαιναν από το εργοστάσιό της στη νήσο Ουάιτ στο κανάλι της Μάγχης. Τελικά, ο μηχανικός Κωνσταντίνος Αδρακτάς, πρόεδρος και τεχνικός διευθυντής της εταιρείας, επανασχεδίασε ολικά το αρχικό πρωτότυπο δημιουργώντας το μοντέλο Enfield E8000.

Εντέλει, εκεί κατασκευάστηκαν μόνο δέκα Enfield 465 και δύο Enfield E8000. Μια απεργία των εργατών οδήγησε τον Γουλανδρή στην απόφαση να μεταφέρει την παραγωγή στην Ερμούπολη, έναν τόπο με βιομηχανικές καταβολές όπου είχε ήδη επιχειρηματική παρουσία έχοντας εξαγοράσει το 1968 μαζί με τα αδέρφια του τα ναυπηγεία του Νεωρίου. Εκεί, στέγασε στο κτίριο του πρώην Υφαντουργείου Βελισσαρόπουλου την εταιρεία Enfield Neorion Co LTD, και από τα χέρια ντόπιων μαστόρων φτιάχτηκαν 112 αυτοκίνητα.

Ολα τους όμως έπρεπε να ταξιδέψουν στην Αγγλία για την εγκατάσταση και δοκιμή των μπαταριών τους, εφόσον στην Ελλάδα αυτό απαγορευόταν. Στο εμπόδιο αυτό προστέθηκαν και άλλα: γραφειοκρατία, απαγορευτικοί δασμοί και οι πιέσεις που λέγεται πως δέχτηκε ο πλοιοκτήτης από εταιρείες πετρελαιοειδών. Η παραγωγή έληξε άδοξα το 1976. Το συριανό ηλεκτρικό αυτοκίνητο τότε δεν πουλήθηκε, ούτε κυκλοφόρησε στην Ελλάδα – μέχρι πέρυσι.

Ενας πείσμων Αγγλος μαθηματικός, ο Γουίλ Σόγιερ, εδώ και λίγα χρόνια μόνιμος κάτοικος Σύρου, βρήκε στην Αγγλία ένα Enfield και το αγόρασε, το έφερε στο νησί, το επισκεύασε και του έβγαλε ελληνικές πινακίδες και εδώ και ένα χρόνο το οδηγεί στους δρόμους της Σύρου. Το κατακόκκινό του Enfield E8000, ένα από τα τρία που κυκλοφορούν αυτή τη στιγμή σε όλο τον κόσμο, μαγνητίζει πάνω του όλα τα βλέμματα. «Ψάχνοντας στο Διαδίκτυο, είδα κάποια να σκουριάζουν, παρατημένα στην άκρη του δρόμου ή ενός κήπου. Το βρήκα βαθιά λυπητερό, κάτι που σήμαινε τόσο πολλά για τη Σύρο, στην Αγγλία να μην έχει καμιά αξία», μας είπε ο κ. Σόγιερ.

Στην έκθεση μπορούμε να δούμε όχι μόνο μια σειρά από πληροφορίες για την ιστορία του «συριανού» ηλεκτρικού αυτοκινήτου αλλά και να παρακολουθήσουμε το ντοκιμαντέρ του Μιχάλη Σταυρόπουλου «Ανάμεσα σε δύο νησιά», που αφηγείται με τον πιο παραστατικό τρόπο τη «γέννηση και τον θάνατο» του ελληνικού ηλεκτρικού αυτοκινήτου. Κυρίως όμως μπορούμε να θαυμάσουμε από κοντά ένα εκ των τόσο σπάνιων και δυσεύρετων Enfield E8000, που βρέθηκε από τον σκηνοθέτη και τον γραμματέα του Συλλόγου Ιστορικών Οχημάτων Σύρου Αλέξη Μαραντζίδη, κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων του ντοκιμαντέρ στη νήσο του Ουάιτ.

Στο όριο μεταξύ οχήματος που ξεπήδησε από ταινία επιστημονικής φαντασίας και παιδικού παιχνιδιού που ζωντάνεψε, το κροκί χρώματος φουτουριστικό αντικείμενο μοιάζει να βρίσκεται στη φυσική του θέση, εκεί, μέσα στο γεμάτο βιομηχανική ιστορία μουσείο της Ερμούπολης. Πίσω του, σε ένα μεγάλο πανό, στέκεται μια συγκινητική φωτογραφία: το πρώτο αυτοκίνητο της παραγωγής πλαισιώνεται από το σύνολο των μαστόρων που δούλεψαν πάνω του. Όπως τόνισε ο Γουίλ Σόγιερ: «Το όχημα αυτό είναι πολύτιμο. Αντιπροσωπεύει και συμβολίζει τη Σύρο, την ιστορία και τους ανθρώπους της».

Μάστορες της Ερμούπολης έφτιαξαν 112 ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα σε μια βιομηχανική αναλαμπή που κράτησε τρία χρόνια.

Ημερήσια εκδρομή στην Αργολίδα, Άργος, Ναύπλιο, Αγία Μονή Άριας

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Την Παρασκευή 17 Μαρτίου 2023, μια χαρούμενη παρέα 35 μελών και φίλων του Συνδέσμου Συριανών πραγματοποίησε, ύστερα από τρία χρόνια ανάπαυλας λόγω πανδημίας, ημερήσια εκδρομή στην Αργολίδα.

Πρώτος σταθμός το Βυζαντινό Μουσείο Άργους (BY.M.A.), το οποίο στεγάζεται στη δυτική πτέρυγα του διατηρητέου συγκροτήματος των Στρατώνων Καποδίστρια (1828–1829). Στη θέση των Στρατώνων Καποδίστρια προϋπήρχε κτίριο της Β' Ενετοκρατίας, το οποίο στα χρόνια της Β' Τουρκοκρατίας λειτουργούσε ως κλειστή αγορά (μπεζεστένι), ταχυδρομείο και χάνι. Η βόρεια πτέρυγα των Στρατώνων, η οποία έχει κατεδαφιστεί, στέγαζε την υπερυψωμένη τοξωτή βόρεια πύλη, το διοικητήριο και τους θαλάμους των αξιωματικών.

Στο ισόγειο ήταν οι στάβλοι των αλόγων, με τις ταϊσטרές και στον όροφο οι θάλαμοι των στρατιωτών. Το BY.M.A. είναι το μοναδικό βυζαντινό μουσείο της Πελοποννήσου και άνοιξε τις πύλες του το 2017. Την ομάδα μας υποδέχθηκε η αρχαιολόγος κ. Βασιλείου Νατάσα, η οποία έκανε μια σύντομη εισήγηση για το BY.M.A., την έκθεση και τις ανασκαφές στην Αργολίδα.

Η ανασκαφική έρευνα της βυζαντινής Αργολίδας (5^{ος}-14^{ος} αι.) επικεντρώνεται, κυρίως στο Άργος, το σημαντικότερο αστικό κέντρο της περιοχής. Τις πρώτες έρευνες πραγματοποίησε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και από τη δεκαετία του 1960 η Αρχαιολογική Υπηρεσία, όπου η αρχαιολόγος Τασούλα Οικονόμου-Laniado είχε πρωταγωνιστικό ρόλο. Στο BY.M.A. παρουσιάζονται ψηφιδωτά, κεραμικά, γλυπτά, τοιχογραφίες, νομίσματα, μικροαντικείμενα, από όλη την Αργολίδα.

Ορόσημα για τη γέννηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αποτελούν το Διάταγμα των Μεδιολάνων περί ανεξιθρησκείας, επί αυτοκράτορα Μεγάλου Κωνσταντίνου (313) και η μεταφορά της έδρας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, από τη Ρώμη στο Βυζάντιο, αρχαία αποικία των Μεγαρέων στις ακτές του Βοσπόρου (324). Η νέα αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης ονομάζεται «Βασιλεία των Ρωμαίων» και οι υπήκοοι Ρωμαίοι / Ρωμιοί, ονομασία που ταυτίζεται αργότερα με τους Έλληνες. Από τον 7^ο αιώνα, επί αυτοκράτορα Ηρακλείου, η ελληνική γίνεται η επίσημη γλώσσα του κράτους.

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, όπως την ονόμασαν οι ιστορικοί των νεότερων χρόνων, στηρίζεται σε τρεις πυλώνες, στο: Χριστιανισμό, ελληνορωμαϊκό πολιτισμό, ρωμαϊκό δίκαιο και διοίκηση. Επιβίωσε της μετάβασης από τον αρχαίο κόσμο στο Μεσαίωνα, μέχρι το 1453, χάρις στην προσαρμοστικότητά της. Ο βυζαντινός αυτοκράτορας, είναι ο εκπρόσωπος του Θεού στη γη και κύριος της οικουμένης. Η αναγόρευσή του γίνεται από το στρατό, τη σύγκλητο και το λαό, ενώ η στέψη του πραγματοποιείται από τον πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Σημαντικότερες βασιλικές δυναστείες ήταν των Μακεδόνων (9^{ος} – 11^{ος} αι.) με την αυτοκρατορία να φθάνει στο απόγειο της, των Κομνηνών (11^{ος} – 12^{ος} αι.) όπου γίνεται προσπάθεια ανασυγκρότησης της αυτοκρατορίας-αντιμετώπισης των εξωτερικών εχθρών, και των Παλαιολόγων (13^{ος} – 15^{ος} αι) με την αυτοκρατορία σε συνεχή φθίνουσα πορεία μέχρι την Άλωση. Η νέα θρησκεία, ο Χριστιανισμός, έχει σύμβολο το σταυρό και στους χώρους λατρείας, τις πρωτοβυζαντινές βασιλικές, το Ιερό Βήμα χωρίζεται με ένα χαμηλό θωράκιο από το σολέα. Παρά την έλευση του Χριστιανισμού, ο τρόπος ζωής των κατοίκων της αυτοκρατορίας διατηρεί έως τον 7^ο αι. τα χαρακτηριστικά της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας. Στις πολυτελείς οικίες των πόλεων και της υπαίθρου, όπως η «Οικία του Γερακάρη» στο Άργος, τα δωμάτια είναι κτισμένα γύρω από κεντρική αυλή (αίθριο), με τη μεγάλη αψιδωτή αίθουσα υποδοχής για τα συμπόσια, το «τρικλίνιο». Ο Χριστιανισμός διατηρεί τα προαιώνια ταφικά έθιμα, οι νεκροί συνοδεύονται από αγγεία, λυχνάρια, προσωπικά αντικείμενα, με μόνη διαφορά τις επιγραφές με σταυρούς και τον προσανατολισμό των τάφων προς την ανατολή. Γύρω στα τέλη του 6^{ου} αι. γίνεται η μετάβαση από τον αρχαίο κόσμο που παρακμάζει (λόγω σεισμών, επιδημιών, κ.α.) στο Μεσαίωνα. Από τον 7^ο έως τον 9^ο αιώνα η αυτοκρατορία συγκλονίζεται από τη διείσδυση Αβάρων και Σλάβων, την απώλεια των επαρχιών σε Αφρική και Μέση Ανατολή, τις αραβικές επιδρομές και την εικονομαχική έριδα. Παρατηρείται συρρίκνωση της νομισματικής κυκλοφορίας, ερήμωση της υπαίθρου, μετατόπιση των οικισμών σε ασφαλέστερες οχυρές θέσεις, παραμέληση των δημοσίων κτιρίων, εγκατάλειψη των πολυτελών οικιών και μετατροπή τους σε

ταπεινές οικίες ή εργαστήρια. Τα νησάκια του Αργολικού Κόλπου (Ρόμβη, Πλατειά, Χηνίτσα, Κουνούπι), γίνονται καταφύγιο των γύρω κατοίκων και ναύσταθμοι του βυζαντινού στόλου, όπως φανερώνουν τα οικιστικά οχυρωματικά κατάλοιπα και οι μολύβδινες σφραγίδες (μολυβδόβουλα) κρατικών και εκκλησιαστικών αξιωματούχων. Στα τέλη του 6^{ου} ή αρχές του 7^{ου} αι. μία ομάδα, άνω των 50 ατόμων, νεαρών ανδρών, γυναικών, παιδιών, νεογνών, λόγω άμεσου κινδύνου αναζήτησαν καταφύγιο στο βάθους 14 μ. σπηλαιοβάραθρο της Ανδρίτσας, αλλά βρήκαν τραγικό θάνατο. Μαζί τους έφεραν προσωπικά μεταλλικά αντικείμενα, λυχνάρια, αγγεία και πολυάριθμα νομίσματα. Η μεταβυζαντινή Αργολίδα (843–1212) ανήκει στο θέμα Πελοποννήσου. Οχυρωμένο αστικό κέντρο και έδρα επισκοπής είναι το Άργος, με εξέχουσα μορφή τον επίσκοπο Άργους Πέτρο (10^{ος} αι.). Παλαιότερα σημαντικά λιμάνια της περιοχής ήταν οι Αλιείς (Πόρτο Χέλι) και ο Άγιος Παντελεήμων (Τημένιο). Σταδιακά αναπτύσσεται το Ναύπλιο ως λιμάνι, ενώ προς το τέλος του 12^{ου} αιώνα διαδραματίζει πιο ενεργό ρόλο με ηγεμόνα το θρυλικό βυζαντινό άρχοντα Λέοντα Σγουρό, τον τελευταίο Έλληνα που πρόβαλλε αντίσταση στους Φράγκους, πριν την κατάληψη από αυτούς της Πελοποννήσου. Στο Μεσαίωνα η εκκλησία γίνεται το κέντρο του δημόσιου βίου, σε αντιδιαστολή με τον κεντρικό ρόλο της αγοράς στην αρχαιότητα. Σημαντικοί μεσοβυζαντινοί ναοί έχουν επισκοπικό θρόνο και άμβωνα, ενώ το μαρμάρινο ανάγλυφο τέμπλο ψηλώνει σταδιακά και ανάμεσα στους κιονίσκους υπάρχουν θωράκια και πιο πάνω δεσποτικές εικόνες. Στην αγορά της βυζαντινής Αργολίδας διακινούνται η αγροκτηνοτροφική παραγωγή και βιοτεχνικά προϊόντα (εργαλεία, κεραμικά, υφάσματα, κ.α.). Σημαντικότερα επαγγέλματα είναι του κτίστη, του κεραμέως, του ζωγράφου. Το εμπόριο έχει κεντρικό ρόλο στην οικονομία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Το κράτος ελέγχει την κοπή νομισμάτων (χρυσών, αργυρών, χαλκών) και διατηρεί κάποια μονοπώλια, όπως τα μεταξωτά είδη. Η μέτρηση του βάρους πραγματοποιείται με καντάρια ή ζυγαριές με σταθμιά μεταλλικά ή γυάλινα. Το εμπόριο διεξάγεται οδικώς ή μέσω εμπορικών πλοίων (στρογγυλά), που πλέουν κατά μήκος των ακτών ή κοντά σε νησιά. Οι άνθρωποι περνούν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους στην ύπαιθρο. Ένα μέσο βυζαντινό σπίτι διαθέτει ενιαίο δωμάτιο διαμονής και ύπνου, εστία για το μαγείρεμα, αγγεία για την αποθήκευση των τροφίμων. Τα ποιοτικά κεραμικά είναι εφυσालωμένα. Για το φωτισμό χρησιμοποιούνται λυχνάρια (πήλινα, μεταλλικά), γυάλινες κανδήλες, πολυκάνδηλα, κεριά, λαμπάδες. Στο Βυζάντιο όλα τα αξιώματα καταλαμβάνονται από άνδρες, που κυριαρχούν στο δημόσιο βίο, ενώ η γυναίκα είναι η κεντρική μορφή του σπιτιού. Η νόμιμη ηλικία γάμου για τα κορίτσια είναι το 12^ο έτος.

Η Αργολίδα γίνεται σταυροδρόμι πολιτισμών. Από τα τέλη του 6^{ου} αι., αλλά κυρίως στον 7^ο και 8^ο αι. σλαβικά φύλα από την Κεντρική και Βορειοανατολική Ευρώπη μεταναστεύουν στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, φθάνοντας έως τη νότια Πελοπόννησο. Οι Σλάβοι είναι γεωργοί και κτηνοτρόφοι και προτιμούν για την εγκατάστασή τους οροπέδια της ενδοχώρας (Αρκαδία, Ηλεία, Λακωνία). Ήταν ειδωλολάτρες και είχαν το έθιμο της καύσης των νεκρών. Την τέφρα τοποθετούσαν σε χειροποίητα κεραμικά αγγεία, μαζί με προσωπικά αντικείμενα και θάβονταν σε λάκκους. Από τον 9^ο αι. εκχριστιανίστηκαν και αφομοιώθηκαν από το ελληνικό στοιχείο. Άφησαν γλωσσικά κατάλοιπα σε τοπωνύμια (Ζάβιτσα, Πάνιτσα, κ.α.) και λέξεις της καθημερινότητας (π.χ. βίτσα, κοτέτσι, ρούχο).

Μετά την κατάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τους σταυροφόρους (1204) και το θάνατο του Λέοντα Σγουρού στον Ακροκόρινθο (1208), η Αργολίδα ενσωματώθηκε το 1212 στο Δουκάτο των Αθηνών, το οποίο διοικείται μέχρι το 1388 από τους οίκους των De La Roche, De Brienne D' Enghien. Οι Φράγκοι ενισχύουν τις οχυρώσεις σε Άργος και Ναύπλιο. Κορυφαίο θρησκευτικό μνημείο είναι ο φραγκοβυζαντινός ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου στο Μέρμπακα, ίδρυμα του φιλέλληνα λόγιου αρχιεπισκόπου Κορίνθου Guillaume de Moerbeke. Άλλη ενδιαφέρουσα εκκλησία είναι η Κοίμηση της Θεοτόκου Χώνικα (αρχές 12^{ου} αι.). Στα καθημερινά αντικείμενα της εποχής ανήκουν ιταλικά εφυσωμένα κεραμικά, όπως τα πρώιμα μαγιόλικά αγγεία.

Το 1388 το Άργος, το Ναύπλιο και η ευρύτερη περιοχή τους παραχωρούνται στη Βενετία. Το Άργος κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς το 1463. Στην Α' Ενετοκρατία (1388–1540), οι Βενετοί ανεγείρουν στο Ναύπλιο το Μπούρτζι, ενισχύουν την Ακροναυπλία, δημιουργούν την τειχισμένη «κάτω πόλη». Στη Β' Ενετοκρατία (1686–1715), επί Μοροζίνι, το Ναύπλιο γίνεται πρωτεύουσα του «Βασιλείου του Μορέως» και κατασκευάζεται το φρούριο του Παλαμηδίου, με τους επτά ανεξάρτητους προμαχώνες, όπου ο ένας κάλυπτε τον άλλο και ταυτόχρονα μπορούσε έκαστος να λειτουργήσει ως ανεξάρτητο φρούριο.

Γύρω στα τέλη του 14^{ου} αι., αρχές του 15^{ου} αι. μεταναστεύουν στην Πελοπόννησο Αρβανίτες, ημινομαδικό φύλο της σημερινής Νότιας Αλβανίας. Προσφέρουν τις μισθοφορικές υπηρεσίες τους στους Βενετούς και στο δεσπότη του Μορέα Θεόδωρο Α' Παλαιολόγο. Ως αντάλλαγμα τούς παραχωρούνται κτήματα, για να ασχοληθούν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Είναι χριστιανοί ορθόδοξοι και οργανώνονται σε μεγάλες συγγενικές ομάδες (φάρες) με έναν αρχηγό επικεφαλής κάθε φάρας. Διατηρήθηκαν ήθη και έθιμα, όπως και η προφορική τους γλώσσα

(αρβανίτικα), που μιλιέται έως σήμερα σε ορεινά χωριά της Αργολίδας και στην Ερμιονίδα.

Οι Οθωμανοί, ύστερα από διαδοχικούς πολέμους με τους Βενετούς καταλαμβάνουν το Άργος (1463), το Ναύπλιο (1540 και 1715) και κυριαρχούν στην Αργολίδα έως το 1822. Στο Ναύπλιο κατασκευάζουν σημαντικά τεμένη, ένα ιεροδιδασκαλείο, κρήνες και οικίες. Στα μεγάλα αγροκτήματα του αργολικού κάμπου εγκαθίστανται Τούρκοι αγάδες. Στο Άργος ενισχύουν το κάστρο της Λάρισας και κτίζουν το τζαμί της Κάτω Πόλης (ο σημερινός Ι. Ν. Αγ. Κωνσταντίνου). Χαρακτηριστικά αντικείμενα της εποχής είναι κεραμικά από εργαστήρια της Νίκαιας, της Κιουτάχειας, του Τσανάκ Καλέ, λουλάδες (ναργιλέδων) και μικρά κύπελλα καφέ εργαστηρίων της Κιουτάχειας.

Μετά την ολοκλήρωση της ξενάγησης στο ΒΥ.Μ.Α. η ομάδα του Συνδέσμου Συριανών κατευθύνθηκε στο συννεφιασμένο και ρομαντικό Ναύπλιο για βόλτα και φαγητό. Ακολούθησε η μετάβαση στην Αγία Μονή Άριας, 3 χλμ. έξω από το Ναύπλιο, για την παρακολούθηση της Ακολουθίας των Γ' Χαιρετισμών. Το καθολικό της Μονής, αφιερωμένο στη Ζωοδόχο Πηγή, κατασκευάστηκε το 1149, με χορηγία του επισκόπου Άργους και Ναυπλίου Αγ. Λέοντα (Ατζά). Στη μονή εγκαταστάθηκε αδελφότητα με 36 μέλη από την Κωνσταντινούπολη και επικεφαλής την αδελφή του αυτοκράτορα. Ο ναός έχει κτιστεί στον τύπο του σύνθετου τετρακιδίου εγγεγραμμένου σταυροειδούς με τρούλο και αποτελεί μαζί με άλλους ναούς του 12^{ου} και 13^{ου} αι. της Αργολίδας, μια ιδιαίτερη ενότητα, στο πλαίσιο της Ελλαδικής Σχολής Αρχιτεκτονικής. Επί Τουρκοκρατίας κάηκε το τέμπλο και ο εσωτερικός διάκοσμος του ναού. Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ναούς της μεσοβυζαντινής περιόδου και είναι ο πλέον αρμονικός της Ελλαδικής Σχολής. Η θαυματουργή εικόνα του φανερωμένου Χριστού, 16^{ου} αι., βρέθηκε το 1920 σε βάθος 1,60 μ. πίσω από το ιερό του καθολικού, κατόπιν επαναλαμβανόμενων ονείρων στον μετανάστη Ελληνοαμερικανό δικηγόρο Θεόδωρο Ρογκόπουλο από την Αρκαδία και όραμα της τότε ηγουμένης Καικιλίας. Η Μονή ανακαινίστηκε πρόσφατα (2013–2017). Υπέροχος ο κήπος με τα άφθονα πολύχρωμα άνθη. Πολύ φιλόξενη η ηγουμένη Χαραλαμπία και η συνοδεία της.

Μετά την ολοκλήρωση της Ακολουθίας των Χαιρετισμών, οι εκδρομείς επέστρεψαν στην Αθήνα, με τις καλύτερες εντυπώσεις.

Βιβλιογραφία:

– *Εισήγηση – κείμενα της αρχαιολόγου κ. Αναστασίας Βασιλείου*

- *Κείμενα της έκθεσης του Βυζαντινού Μουσείου Άργους (ΒΥ.Μ.Α.)*
- *Αγία Μονή Άριας, Η εύρεση της εικόνας του Χριστού, ενημερωτικό βιβλίο για τους επισκέπτες, 2018*

**Έκθεση «1922–2023, ΕΞΟΔΟΣ - ΔΙΕΞΟΔΟΣ»
στο Δημόσιο Καπνεργοστάσιο**

Κείμενο, φωτογραφίες, Χρήστου Θανόπουλου

Το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος (Ε.Ε.Τ.Ε.) σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και με την προσωπική εργασία πολλών καλλιτεχνών, από τις 12 Μαΐου έως τις 15 Ιουνίου 2023, διοργάνωσε σε μία πτέρυγα του Δημόσιου Καπνεργοστασίου, στην οδό Λένορμαν, την έκθεση: «1922 – 2023, ΕΞΟΔΟΣ - ΔΙΕΞΟΔΟΣ».

Αφορμή στάθηκε η συμπλήρωση εκατό χρόνων από την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, τη μεγαλύτερη εθνική καταστροφή της ιστορίας του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους, που οδήγησε στον ξεριζωμό του Ελληνισμού από τη Μικρά Ασία και τη φυγή ενάμιση εκατομμυρίων προσφύγων, Ελλήνων, Αρμενίων και Τούρκων. Αντιπαραβάλλονται οι πρόσφυγες του 1922, με τους σύγχρονους πρόσφυγες - μετανάστες. Ο πόλεμος αποτελεί μια μάστιγα για την ανθρωπότητα. Συνήθως δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι και είναι συγκεχυμένα τα όρια ανάμεσα στους θύτες και τα θύματα. Το αποτέλεσμα όμως όλων των πολέμων, τότε και σήμερα (Σερβία, Συρία, Ουκρανία, κ.α.), εκτός από τις εκατόμβες νεκρών είναι ο εκτοπισμός χιλιάδων ανθρώπων, που αναγκαστικά γίνονται πρόσφυγες και μεταναστεύουν για να σώσουν τη ζωή τους. Το ζητούμενο της έκθεσης είναι μέσα από τα έργα τους οι καλλιτέχνες να θίξουν την επικαιρότητα των πολέμων και των συνεπειών τους, να αναζητήσουν τις δικές τους απαντήσεις, προκαλώντας νέα ερωτήματα και προβληματισμό στο κοινό.

Τα έργα δημιούργησαν 371 καλλιτέχνες και είναι ζωγραφικά, γλυπτά, φωτογραφίες, ψηφιακές εκτυπώσεις, κατασκευές, κ.α. Τα περισσότερα είναι πολύ υψηλού επιπέδου και η έκθεση σίγουρα δικαιώνει τις προθέσεις των διοργανωτών. Πραγματοποιήθηκαν πολλές παράπλευρες εκδηλώσεις, με ομιλίες, συναυλίες, προβολές, περφόρμανς. Στην έκθεση συμμετέχει η γνωστή Συριανή εικαστικός Έλσα Χαραλάμπους, με το εμπνευσμένο έργο της «Νήματα Μνήμης», ψηφιακό τύπωμα σε χαρτί velvet, 2023. Η κατασκευή από καμένο ξύλο και καμβά του Γεωργίου Σταύρου, με την καιόμενη ελληνική σημαία που σκεπάζει τη Σμύρνη στις φλόγες, με τον τίτλο «Πνευμόνια γεμάτα Σμύρνη», 2022. «Και ήρθε η φωτιά να σβήσει των Ελλήνων τα σφαγιασμένα κορμιά, και με τα πνευμόνια μου γεύτηκα τις στάχτες τους, και δε φοβάμαι πιά, γιατί μαζί μου είναι όλη η Σμύρνη». Συγκινητικές οι φωτογραφίες του ερειπωμένου «Άη Δημητρη στο Μοσχονήσι», 2023, του Κωνσταντίνου Σταυρόπουλου, οι «Α-ΠΟΛ (ε) ΙΣ», 2017, με τα λευκά χέρια που ξεπροβάλλουν απεγνωσμένα μέσα από θάλασσα λευκών βότσαλων της Άννας Κελεσίδου και το αντίσκηνο του

σύγχρονου πρόσφυγα, με τα πορτοκαλί σωσίβια, το εμφιαλωμένο νερό, τα sleeping bags, κ.α. Η «Αιμορραγούσα Ελπίδα», 2022, γυναικείος κορμός με ματωμένο σημάδι και το κλειδί του σπιτιού κρεμασμένο στο λαιμό, της Μαρίας Κομπατσιάρη, ο «Ξεριζωμός», 2022, της Όλγας Δακτυλίδη, το γλυπτό της μάνας που κρατά το νεκρό παιδί της, είναι μερικά μόνο από τα πολλά έργα που ξεχωρίσαμε και μας προβλημάτισαν.

Εκδρομή του Συνδέσμου Συριανών στην Τροιζήνα και τον Πόρο

Κείμενο, φωτογραφίες Χρήστου Θανόπουλου

Το Σάββατο 29 Μαΐου 2023 μία χαρούμενη παρέα 34 μελών και φίλων του Συνδέσμου Συριανών ξεκίνησε από το κέντρο της Αθήνας, με προορισμό την Τροιζήνα και τον Πόρο.

Η Τροιζήνα, η περίφημη αρχαία πόλις – κράτος, γενέτειρα του μυθικού ήρωα Θησέα, είναι πιο γνωστή από τη μυθολογία, παρά για τα ιστορικά γεγονότα. Συμμετείχε κατά τον Όμηρο με πλοία της στον Τρωϊκό Πόλεμο και οι αρχαιολόγοι τοποθετούν την μυκηναϊκή Τροιζήνα στην παραλία του όρμου του Πώγωνα, στην περιοχή της Μεγάλης Μαγούλας, 6 χλμ. ανατολικά της σημερινής Τροιζήνας. Εντοπίστηκαν τρεις μυκηναϊκοί θολωτοί τάφοι και υστεροελλαδική-μεσοελλαδική ακρόπολη. Στους πρώιμους ιστορικούς χρόνους το οικιστικό κέντρο μετακινήθηκε προς την ενδοχώρα. Η Τροιζήνα των ιστορικών χρόνων εκτείνεται σε μια πεδινή έκταση, κάτω από το ορεινό συγκρότημα των Αδερών, δίπλα στο σύγχρονο οικισμό της Τροιζήνας. Οριοθετείται από τα ρέματα του Αγ. Αθανασίου στα ανατολικά και του Γεφυραίου ρέματος ή Χρυσορρόα στα δυτικά. Η τειχισμένη ακρόπολη της αρχαίας πόλης βρισκόταν στα νότια, σε λόφο με υψόμετρο 313 μ., με το ναό της Αθηνάς Πολιάδος ή Σθενιάδος. Κατά μήκος των ρεμάτων κατέβαιναν δύο επιμήκεις βραχίονες του οχυρωματικού περιβόλου και τείχη περιβάλλαν την πόλη. Υπήρχε εγκάρσιο τείχος (διατείχισμα), που περιλάμβανε πύργο-τοπόσημο, ο οποίος σώζεται έως τις μέρες μας σε καλή κατάσταση. Εντοπίστηκαν το δυτικό και το ανατολικό νεκροταφείο, έξω από τα όρια της αρχαίας πόλης, στα οποία η ταφική δραστηριότητα ξεκινά από τα πρωτογεωμετρικά χρόνια και φθάνει έως την ελληνιστική εποχή. Η πόλη διέθετε θέατρο, και στην άκρη της Αγοράς βρισκόταν η Στοά της Τροιζήνας. Το τέμενος του Ιππολύτου (Ιππολύτειο) είναι κτισμένο έξω από τα τείχη. Ο Πausanias που επισκέφτηκε την Τροιζήνα, περιγράφει έντεκα ναούς, ανάμεσά τους του Διός Σωτήρος, της Αρτέμιδος Λυκείας, του Ποσειδώνος Φυταλμίου, της Δήμητρας

Θεσμοφόρου, της Αφροδίτης Ακραίας, του Απόλλωνος Θεαρίου, κ.α. Η πόλις διατηρούσε άριστες σχέσεις με το κράτος των Αθηνών και φιλοξένησε πολλές αθηναϊκές οικογένειες στη διάρκεια της περσικής εισβολής στην Αττική (480 π.Χ.), αναλαμβάνοντας τα έξοδα διατροφής και μόρφωσής τους. Συμμετείχε επίσης με 1.000 οπλίτες στη μάχη των Πλαταιών (479 π.Χ.). Στη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, ήταν σύμμαχος των Σπαρτιατών. Δέχθηκε επίθεση από τον Επαμεινώνδα, χωρίς οι Θηβαίοι να καταφέρουν να την εκπορθήσουν. Αργότερα έγινε πάλι σύμμαχος των Αθηναίων, βρέθηκε υπό μακεδονική κατοχή, προσχώρησε στην Αχαϊκή Συμπολιτεία. Επί Ρωμαιοκρατίας μία τάξη εύπορων πολιτών με δημόσια αξιώματα, συντηρούσε δρόμους, δημόσια κτίρια, κ.α. Στις αρχές του 10^{ου} αιώνα μετονομάστηκε σε Δαμαλά και στη Φραγκοκρατία δόθηκε ως φέουδο στον ιππότη Guillaume de la Roche, ο οποίος οργάνωσε την περιοχή σε βαρωνία και έκτισε το κάστρο του στην ακρόπολη της πόλης. Στα τέλη του 1827 η Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας (Δαμαλά) εξέλεξε πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Ο Πέλοπας, γιός του Ταντάλου ή του Πακτωλού και της Κλιτίας, ήρθε στην Πελοπόννησο, κέρδισε με δόλο σε αρματοδρομία τον Οινόμαο και το βασίλειο της Πίσας, ιδρύοντας τους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ηνίοχος του ήταν ο Σφαίρος (απ' όπου έλαβε το όνομα της η Σφαιρία, το τριγωνικό νησάκι, που μαζί με το μεγαλύτερο νησί της Καλαυρείας, απαρτίζουν τον Πόρο). Ο ηνίοχος του Οινόμαου Μύρτιλος αφαίρεσε τη σφήνα από το άρμα και έτσι έχασε τον αγώνα ο Οινόμαος. Ο Πέλοπας δεν κράτησε την υπόσχεση, να χαρίσει στον Μύρτιλο το μισό βασίλειο και τον γκρέμισε στη θάλασσα, απ' όπου πήρε το όνομά του το Μυρτώο Πέλαγος. Ο Πέλοπας παντρεύτηκε την Ιπποδάμεια, κόρη του Οινόμαου και έκαναν πολλά παιδιά, ανάμεσά τους τον Ατρέα, Πιθθέα, Τροιζήνα, Κόρινθο, κ.α. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ο Πέλοπας ήταν γιός του Αγαμέμνονα και της Κασσάνδρας. Η Ιπποδάμεια ίδρυσε τα Ηραία, αγώνες προς τιμήν της θεάς Ήρας. Ο Πιθθέας, ο σοφότερος άνθρωπος της εποχής του, μαζί με τον αδελφό του Τροιζήνα έφτασαν στις πόλεις Υπεραία και Αυθέα, όπου βασιλιάς ήταν ο Αέτιος. Οι δύο πόλεις ενώθηκαν, συμβασίλεψαν αρχικά και οι τρεις. Ο Τροιζήνας πέθανε νωρίς και ο Πιθθέας έδωσε το όνομα του αδελφού του στην πόλη. Όταν ο Αιγέας, βασιλιάς της Αθήνας, πέρασε από την Τροιζήνα, συνενυρέθηκε με την Αίθρα κόρη του Πιθθέα. Της έδωσε εντολή αν γεννήσει γιό να τον στείλει στην Αθήνα να τον διαδεχτεί στο θρόνο, αφού πρώτα πάρει τα σανδάλια και το ξίφος του που τοποθέτησε, σκάβοντας κάτω από βαριά πέτρα. Έτσι γεννήθηκε ο Θησέας (στη μυκηναϊκή εποχή), ο σημαντικότερος ήρωας της Αθήνας και ο δημοφιλέστερος μετά τον Ηρακλή, ήρωας της Ελλάδας. Όταν ο Θησέας έγινε 16 ετών, σήκωσε τον μεγάλο βράχο και πήρε τα σανδάλια και το ξίφος του πατέρα του Αιγέα. Βαδίζοντας

τον δρόμο για τη Αθήνα, τον εκκαθάρισε από τους κακοποιούς που παραμόνευαν τους διαβάτες, Περιφήτη, Σίνη Πιτυοκάμπη, Σκίρωνα, Κερκύονα, Προκρούστη και το θηλυκό αγριόχοιρο Φαία. Έφθασε στην Αθήνα, όπου ο Αιγέας τρομαγμένος από τη φήμη του Θησέα και χωρίς να τον έχει αναγνωρίσει, τον έστειλε να σκοτώσει τον ταύρο του Μαραθώνα, ελπίζοντας να τον ξεφορτωθεί με αυτόν τον τρόπο. Ο Θησέας έφερε ζωντανό τον ταύρο στην Αθήνα. Σε γεύμα που παρέθεσε ο Αιγέας στο Θησέα, ύστερα από προτροπή της συζύγου του Μήδειας, είχε αποφασίσει να τον δηλητηριάσει. Όμως βλέποντας το ξίφος και τα σανδάλια, αναγνώρισε το γιό του Θησέα. Ο Θησέας ανέλαβε να πάει στην Κρήτη και σκότωσε το Μινώταυρο, με τη βοήθεια της Αριάδνης, κόρης του βασιλιά Μίνωα. Επιστρέφοντας πέρασε από τη Νάξο, όπου άφησε την Αριάδνη, την οποία ζήτησε ως σύζυγό του ο θεός Διόνυσος. Επιστρέφοντας ο Θησέας, ξέχασε να κατεβάσει τα μαύρα πανιά από το πλοίο του. Αντικρύζοντας τα ο Αιγέας νόμιζε ότι ο γιός του πέθανε και έπεσε στη θάλασσα. Το Αιγαίο Πέλαγος οφείλει στον Αιγέα το όνομά του. Ο Θησέας σκότωσε τον Πάλλαντα, αδελφό του Αιγέα, και τους 50 γιούς του και ανακηρύχθηκε βασιλιάς της Αθήνας. Δημιούργησε την πρώτη πόλη των Αθηνών (συνοικισμό), διαίρεσε τους πολίτες σε τρεις τάξεις, ίδρυσε τη βουλή και το πρυτανείο και έκανε την πρώτη γιορτή των Παναθηναίων. Κατέλαβε τη Μεγαρίδα, εκστράτευσε κατά των Αμαζόνων, παίρνοντας μαζί του την Αντιόπη. Νίκησε τις Αμαζόνες στον Άρειο Πάγο και με την Ιππολύτη έκανε τον Ιππόλυτο. Κατατρόπωσε τους Κενταύρους, μαζί με το φίλο του βασιλιά των Λαπίθων Πειρίθοο ή Πειρίθου. Με τον Πειρίθοο απήγαγαν την ωραία Ελένη και την έφεραν στην Αφίδα. Επίσης, κατέβηκαν στον Άδη για να απελευθερώσουν την Περσεφόνη. Οι Διόσκουροι, αδελφοί της ωραίας Ελένης, εκστράτευσαν στην Αττική, πήραν πίσω την αδελφή τους και εγκατέστησαν βασιλιά στην Αθήνα τον σφετεριστή Μενεσθέα. Ο Ηρακλής κατέβηκε στον Άδη, αλλά κατάφερε να απελευθερώσει μόνο το Θησέα. Ο Θησέας επέστρεψε στην Αθήνα, όπου βασίλευε πλέον ο Μενεσθέας, καταράστηκε τους Αθηναίους και πήγε αναγκαστικά στη Σκύρο, όπου ο βασιλιάς Λυκομήδης φοβήθηκε μήπως του πάρει το θρόνο και τον έσπρωξε στο γκρεμό. Τα παιδιά του Θησέα Δημοφών και Ακάμας, με επικεφαλής το Μενεσθέα και 50 αθηναϊκά πλοία, πήραν μέρος στον Τρωϊκό πόλεμο. Το 475 π.Χ. όταν ο Κίμων εκστράτευσε κατά της Σκύρου, μετέφερε τα υποτιθέμενα οστά του Θησέα στην Αθήνα, τα οποία τοποθετήθηκαν στην Αγορά, κοντά στο βωμό των δώδεκα θεών, στο «Θησείο» και όρισαν στις 8 κάθε μήνα να τιμάται η μνήμη του Θησέα και ιδιαιτέρως δύο συγκεκριμένους μήνες, σε ανάμνηση της πρώτης άφιξης του στην Αθήνα και της επιστροφής του από την Κρήτη.

Μετά τη στάση στη διώρυγα της Κορίνθου, ακολουθήσαμε το δρόμο προς Παλαιά Επίδαυρο. Πέρασαμε ανάμεσα από δάση, δίπλα από την ιστορική Μονή Αγνούντος του 11^{ου} αιώνα, με θέα προς το Σαρωνικό Κόλπο, την Αίγινα, το Αγκίστρι και τη χερσόνησο των Μεθάνων. Η έκρηξη του ηφαιστείου των Μεθάνων στα μέσα του 3^{ου} αιώνα π.Χ., προκάλεσε πολλές ζημιές στα κτίρια της Τροιζήνας, οι οποίες σταδιακά αποκαταστάθηκαν. Πέρασαμε τη Λιμνοθάλασσα Ψήφτα (Φοιβαία λίμνη ή Ψηφαία θάλασσα), όπου πνίγηκε ο μυθικός βασιλιάς της Τροιζήνας Σάρων, κυνηγώντας ένα ελάφι της θεάς Αρτέμιδας στη θάλασσα και από αυτόν πήρε το όνομά του ο Σαρωνικός Κόλπος. Στην περιοχή είχε κτιστεί ο ναός της Αρτέμιδος Σαρωνίας και δίπλα υπήρχε το μνήμα του Σάρωνα.

Το όχημα με τους εκδρομείς έφθασε στη σύγχρονη Τροιζήνα, όπου μας πληροφόρησαν ότι την Κυριακή 3 Απριλίου 2023 εγκαινιάστηκε μνημείο της Γ' Εθνοσυνέλευσης Τροιζήνας και προτομή του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννη Καποδίστρια, δίπλα στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννη Τροιζήνας. Ο δρόμος προς τον αρχαιολογικό χώρο της Τροιζήνας δεν είναι κατάλληλος για μεγάλα οχήματα και γι' αυτό το λόγο μία ομάδα 11 εκδρομέων πήγε πεζή μέχρι εκεί. Η πορεία έγινε μέσα από πυκνή βλάστηση και καλλιέργειες εσπεριδοειδών. Πέρασαμε από την Πέτρα του Θησέα, το Νυμφαίο – Θέρμες, το εκκλησάκι του Αγ. Ιωάννη με τα εντοιχισμένα αρχαία αρχιτεκτονικά κατάλοιπα και φθάσαμε στον αρχαιολογικό χώρο. Πρόκειται για το ιερό του Ιππόλυτου, γιού του Θησέα, το οποίο βρισκόταν έξω από την πόλη της Τροιζήνας, περίπου 600 μ. δυτικά αυτής. Οι Τροιζήνιοι λάτρευαν αρχικά τον Ιππόλυτο ως ήρωα (όπως τον Οφέλτη στην Νεμέα, τον Παλαίμονα στην Ισθμία, κ.α.), ενώ αργότερα αναβάθμισαν τη λατρεία του, αποδίδοντας σε αυτόν τιμές θεού. Σύμφωνα με την τοπική μυθική παράδοση και το έργο του Ευριπίδη «Ιππόλυτος», η μητριά του Φαίδρα τον πόθησε, αλλά εκείνος την απέρριψε, όντας αφιερωμένος στην αγνότητα και τη θεά Αφροδίτη. Η Φαίδρα κατηγορήσε τον Ιππόλυτο ότι προσπάθησε να τη βιάσει. Ο Θησέας καταράστηκε τον Ιππόλυτο. Ο Ιππόλυτος ενώ έτρεχε με το άρμα του σκοτώθηκε, όταν εμφανίστηκε θαλάσσιο τέρας, σταλμένο από τον Ποσειδώνα, μπλέχτηκε στα γκέμια των αλόγων και διαμελίστηκε. Οι θεοί τον αποκατέστησαν, ανεβάζοντας τον στον ουρανό και τον μεταμόρφωσαν στον αστερισμό του «Ηνιόχου». Η ηρωολατρεία του Ιππολύτου ξεκίνησε τη γεωμετρική περίοδο σε υπαίθριο τέμενος, με τον τάφο – τύμβο του Ιππολύτου και πεντάπλευρο περίβολο. Στους ύστερους αρχαϊκούς χρόνους ανεγέρθηκε πρόστυλος ναΐσκος, με πρόσοψη στα δυτικά (χαρακτηριστικό ναών αφιερωμένων σε ήρωες). Απέναντι από την είσοδο του ναΐσκου κατασκευάστηκε βωμός. Στους κλασικούς χρόνους επεκτάθηκε το τέμενος και κτίστηκε μνημειακό πρόπυλο. Προστέθηκε κτίριο θρησκευτικής χρήσης, μικρή στοά και η

«Ηράκλειος κρήνη», με τα ιαματικά νερά για το στομάχι και τα έντερα. Κατά την ελληνιστική περίοδο, στην ανατολική πλευρά ανεγέρθηκε μεγάλο τετράγωνο οικοδόμημα, με κεντρική περίστυλη αυλή, εστιατόριο για τα τελετουργικά γεύματα, (με 6 τετράγωνες εστίες και λίθινα στηρίγματα για ξύλινα ανάκλιντρα-τραπέζια), και ,εγκοιμητήριο ασθενών. Η λατρεία του Ιππολύτου συγχωνεύτηκε τελικά με τη λατρεία του Ασκληπιού. Στα ΝΑ του εστιατορίου ιδρύθηκε τον 4^ο αι. π.Χ. δωρικός περίπτερος ναός, με 6 x 11 κίονες, όπου λατρευόταν ο Ιππόλυτος. Στα ΒΔ του Ιππολυτείου σώζονται τα ερείπια της βυζαντινής εκκλησίας της Παναγίας Επισκοπής, η οποία θεωρείται ότι έχει καταλάβει τη θέση του ναού της Αφροδίτης Κατασκοπίας. Δίπλα υπήρχε η μυρτιά, της οποίας τα φύλλα τρυπούσε η Φαίδρα με την καρφίτσα της, ενώ παρακολουθούσε τον Ιππόλυτο να γυμνάζεται στο γειτονικό στάδιο, κάτω από το ναό. Στο ναό του Ιππολύτου αφιέρωναν οι παρθένες πλεξούδα των μαλλιών τους, πριν παντρευτούν.

Αν ακολουθήσει κανείς το μονοπάτι από την Ιερή Πέτρα του Θησέα προς το βουνό, περνάει από τον Πύργο του Διατειχίσματος της αρχαίας Τροιζήνας («Παλάτι του Θησέα») το αποκαλούσαν οι ντόπιοι και θα φθάσει στο «Διαβολογέφυρο» (σε υπέροχο καταπράσινο τοπίο), που κατάφερε να στεριώσει ένας μάστορας, αφού πρώτα πούλησε την ψυχή του στο διάβολο, και χρηματοδότησε Τούρκος αγάς. Ο μάστορας έπεσε από το γεφύρι και σκοτώθηκε, ενώ το σπίτι του κτύπησε κεραυνός.

Το όχημα μετά από σύντομη διαδρομή έφθασε στο Γαλατά και διεκπεραιώθηκε με πλοίο στην απέναντι γραφική πόλη του Πόρου (νήσο Σφαιρία). Η πόλη με τα νεοκλασικά σπίτια του λιμανιού, είναι κτισμένα πάνω σε δύο λόφους, του Ρολογιού και του Ανεμόμυλου. Αμμώδης παραλία, με τη Ναυτική Βάση (πρώτος Ναύσταθμος Της Ελλάδος, 1827-1878), τα θερινά ανάκτορα του Όθωνα, το Ναυτικό Όμιλο Πόρου. Στον Πόρο συναντήθηκαν το 1828 οι εκπρόσωποι των προστάτιδων δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας) για να καθορίσουν τα όρια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Τον Αύγουστο του 1831, στο θαλάσσιο χώρο γύρω από τον Πόρο, ναυλοχούσε ο ελληνικός στόλος, ενώ είχε ξεσπάσει η αντικαποδιστριακή στάση και ο ναύαρχος Μιαούλης, υπό την πίεση του ρωσικού στόλου, έκαψε τη φρεγάτα «ΕΛΛΑΣ» και την κορβέτα «ΥΔΡΑ», πριν καταφύγει στην Ύδρα. Μετά από γεύμα και περιήγηση στα γραφικά στενά με τους κήπους και τις βουκαμβίλιες, επιβιβαστήκαμε στο όχημα και ξεκίνησε η περιήγηση στην καταπράσινη πευκόφυτη Καλαυρεία (το δεύτερο και μεγαλύτερο νησί του Πόρου). Πρώτη στάση στη Μονή της Ζωοδόχου Πηγής (1713), πρώτο ορφανοτροφείο της Ελλάδος επί Καποδίστρια. Η Μονή κτισμένη δίπλα σε ένα ρέμα, αναδύεται μέσα από τα κυπαρίσσια και τα πεύκα, αγναντεύοντας τη θάλασσα (το δίαυλο του Πόρου), το νησάκι Μπούρτζι, με το κάστρο του Έϊντεκ και το περίφημο

μυρωδάτο Λεμονοδάσος, με τις 25.000 λεμονιές, στην απέναντι ακτή του Γαλατά (τοπίο φυσικού κάλλους της UNESCO). Πανέμορφο το ξυλόγλυπτο τέμπλο του καθολικού, με την εικόνα της Παναγίας Ζωοδόχου Πηγής. Απέναντί της η εικόνα της Παναγίας Βρεφοκρατούσας με σκήπτρο, έργο του ιταλού ζωγράφου Ραφαήλ Τσέκολι. Στην αυλή της μονής υπάρχουν οι τάφοι των ναυάρχων του 1821, Μανώλη Τομπάζη και Νικολάου Αποστόλη.

Ανηφορίσαμε στην κορυφή της Καλαυρείας για να επισκεφτούμε τον αρχαιολογικό χώρο του Ναού του Ποσειδώνα. Η Καλαυρεία στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας της, ήταν μέρος της επικράτειας της αρχαίας Τροιζήνας, αλλά τον 4^{ου} π.Χ. αιώνα ήταν ανεξάρτητη πόλις – κράτος. Κατοικήθηκε για πρώτη φορά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού και τον 6^ο π.Χ. αιώνα ο Ναός του Ποσειδώνα, ήταν η έδρα Αμφικτυονίας (ιερής συμμαχίας επτά πόλεων). Από το ναό δεν υπάρχει τίποτα. Λίθοι από το συγκρότημα χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς, για να κτιστούν αρχοντικά στον Πόρο και την Ύδρα. Υπάρχουν υπολείμματα στοάς με καταστήματα, οικίας (με χώρους μαγειρείου, αποθήκευσης, κ.α.), που φαίνεται ότι κάλυπτε ανάγκες των επισκεπτών του ιερού. Υπέροχη η θέα προς τη χερσόνησο των Μεθάνων, με τις κορυφογραμμές της Κοιμωμένης. Το όχημα κατέβηκε στην παραλία. Πέρασε δίπλα από την κόκκινη θρυλική «Βίλα Γαλήνη», στέκι απομόνωσης, περισυλλογής και διακοπών των : Σεφέρη, Μίλλερ, Σαγκάλ, Παρθένη, Καραγάτση, Τσαρούχη, Βουγιουκλάκη, κ.α. Μοναδική η θέα του Πόρου και του Γαλατά από την απέραντη βεράντα της βίλας. Ο Γιώργος Αθάνας σημειώνει εμμέτρως: «Όποιος έρχεται στον Πόρο, τ' όνειρό του ξεδιαλύνει, και λαμβάνει θείο δώρο, την ξενία στην Γαλήνη ...». Μαγεμένοι παρακολουθούμε τη διαδοχή των παραδεισένιων παραλιών, με τα πεύκα που σκύβουν πάνω από τα καταγάλανα νερά, Μικρό και Μεγάλο Νεώριο, Λιμανάκι της Αγάπης, Ρώσικος Ναύσταθμος. Το 1834 κτίστηκαν αποθήκες και φούρνοι για να ανεφοδιάζεται ο ρωσικός στόλος που έπλεε στα νερά του Αιγαίου. Οι Ρώσοι διατήρησαν την ιδιοκτησία μέχρι το 1900. Απέναντι βρίσκεται το λιλιπούτειο πράσινο νησάκι του Δασκαλειού, με την κατάλευκη εκκλησία της Παναγίας.

Γεμάτοι όμορφες εικόνες και απολαμβάνοντας τα χρώματα του δειλινού, επιβιβαστήκαμε στο πλοίο για την διεκπεραίωση στο Γαλατά και την επιστροφή στην Αθήνα.

Βιβλιογραφία

-www.troizinia-methana.gr/gr-antroizinia.html
-el.m.wikipedia.org
-www.poros.gr

Επίσκεψη - ξενάγηση του Συνδέσμου Συριανών στη Μονή Δαφνίου και στον Αρχαιολογικό Χώρο και Μουσείο Ελευσίνας

Κείμενο - φωτογραφίες: Χρήστου Θανόπουλου

Το Σάββατο 29 Απριλίου 2023, 30 μέλη και φίλοι του Συνδέσμου Συριανών, είχαν την ευκαιρία να περιηγηθούν κατά μήκος της αρχαίας Ιεράς Οδού, στη Μονή Δαφνίου, στον Αρχαιολογικό Χώρο και το Μουσείο Ελευσίνας, υπό την ακούραστη ξενάγηση του Δρ. Αρχαιολογίας κ. Γεωργίου Μοστράτου.

Πρώτος σταθμός η κεντρική πλατεία Εσταυρωμένου του Αιγάλεω, όπου έχει διατηρηθεί και είναι ορατό τμήμα της Ιεράς Οδού, μήκους 27,7 μ., πλάτους 5,30–5,90 μ., με αναλημματικούς τοίχους δεξιά-αριστερά από ασβεστολιθικές πέτρες. Η Ιερά Οδός ή Οδός Ελευσίνας είναι πανάρχαιος δρόμος, μήκους 21 χλμ., που ξεκινούσε από την Ιερά Πύλη του αθηναϊκού τείχους (δίπλα στο Δίπυλο και τον Κεραμεικό) και κατέληγε στο Ιερό της Δήμητρας και της Περσεφόνης στην Ελευσίνα. Οφείλει την ονομασία της στη λατρευτική πομπή προς την Ελευσίνα, που διερχόταν την οδό. Το οδόστρωμα ήταν κατασκευασμένο από πατημένο χώμα, χαλίκι και μικρές πέτρες. Πέρασαμε δίπλα από την τρίτοξη γέφυρα του Αθηναϊκού Κηφισού.

Επόμενη στάση η βυζαντινή Μονή Δαφνίου 11^{ου} αιώνα (1080) με τα εξαιρετικά ψηφιδωτά του καθολικού (αφιερωμένου στην Κοίμηση της Θεοτόκου), τα καλύτερα του Ελλαδικού χώρου μεσοβυζαντινής εποχής. Τον 11^ο και 12^ο αιώνα σημειώθηκε οικοδομικός οργανισμός στην Αθήνα και την Αττική, με το κτίσιμο πάνω από 40 εκκλησιών και μονών. Η Μονή διαθέτει τετράγωνο οχυρωματικό περίβολο, με περίδρομο, επάλξεις και τετράγωνους πύργους, για τον έλεγχο του περάσματος (αρχαίας Ιεράς Οδού) από Πελοπόννησο προς το αθηναϊκό λεκανοπέδιο. Η πρώτη οχυρωμένη μονή με βασιλική κτίστηκε τον 5^ο αι., πάνω στα ερείπια του Δαφναίου ή Δάφνειου Απόλλωνα. Τη σκοτεινή περίοδο (7^{ος}, 8^{ος}, 9^{ος} αιώνας) εγκαταλείφθηκε και ερημώθηκε. Από τον εγγεγραμμένο τετρακίονιο σταυροειδή μετά τρούλου ναό, τον 11ο αιώνα πραγματοποιείται η μετάβαση στον εγγεγραμμένο σταυροειδή με οκταγωνικό τρούλο, που

στηρίζεται σε οκτώ πεσσούς, δύο προς το ιερό, δύο προς την είσοδο και τέσσερις προς τις μακρές πλευρές του ναού, με 4 καμάρες και 4 ημιχώνια στις γωνίες. Οι νάρθηκες και γενικότερα οι δευτερεύοντες χώροι καλύπτονται με σταυροθόλια (φουρνικά). Κτίσματα του 11^{ου} αιώνα είναι επίσης τα κελιά, τα τείχη (δυτικά, ανατολικά, πύργος, δυτική κεντρική πύλη), ο λουτρώνας, το scriptorium, η Τράπεζα. Τον 12^ο αιώνα προστέθηκε ο εξωνάρθηκας με έξι ιωνικούς μαρμαρίνους κίονες (προερχόμενους από το ναό του Δαφναίου Απόλλωνα), ανάμεσα στους οποίους υπήρχαν βυζαντινά τόξα και το ηγουμενείο – βιβλιοθήκη, επί του εξωνάρθηκα. Η άνοδος στο ηγουμενείο γινόταν από κοχλιωτή κλίμακα, με τοξοθυρίδες. Την περίοδο της Φραγκοκρατίας (1207) και μέχρι την οθωμανική κατάκτηση (1458), έγινε μοναστήρι του τάγματος των Κιστερκιανών. Εδώ θάβονταν οι ηγεμόνες του Δουκάτου των Αθηνών, των οποίων οι σαρκοφάγοι (ορατοί σήμερα στην αυλή, -μία ήταν του Guy I de la Roche-φέρει το οικόσημο του), τοποθετούντο σε υπόγεια θολωτή κρύπτη, κάτω από το ναό. Οι κιστερκιανοί μοναχοί μετά από σεισμό (13^ο αι.) αφαίρεσαν έναν κίονα, μετέτρεψαν τα βυζαντινά τόξα σε οξυκόρυφα (γοθικά), γκρέμισαν το ηγουμενείο και προσέθεσαν επάλξεις στον εξωνάρθηκα. Οι Τούρκοι απέδωσαν τη μονή στους ορθόδοξους μοναχούς τον 16^ο αιώνα, οπότε και κτίστηκαν μικρότερα κελιά με κίονες – οξυκόρυφα (οθωμανικά) τόξα και παρεκκλήσι μπροστά από την είσοδο του καθολικού. Ο Έλγιν αφαίρεσε τρεις ιωνικούς κίονες από τον εξωνάρθηκα. Σήμερα παραμένει μόνο ένας στη ΝΔ γωνία του εξωνάρθηκα. Η λειτουργία της Μονής ως θρησκευτικού κέντρου διακόπηκε με την Επανάσταση του 1821 και λειτούργησε ως φρουραρχείο. Κατά την επανάσταση η μονή αλώθηκε από τον Ομέρ Βρυώνη (καλοκαίρι 1821) και υπέστη σημαντικές φθορές. Ο τρούλος κατέπεσε. Ήταν ορμητήριο του Γκούρα και άλλων οπλαρχηγών. Εδώ υποδέχθηκε ο λαός και ο νομάρχης Μιχαήλ Σχινάς τον πρώτο βασιλιά της Ελλάδος Όθωνα. Λειτούργησε ως στρατώνας των Βαυαρών (1838–1839), ψυχιατρείο (1889–1897) και ποιμνιοστάσιο. Οι σεισμοί των ετών 1886, 1889, 1894 ώθησαν την Αρχαιολογική Εταιρεία και το Υπουργείο Παιδείας να αναλάβουν δράσεις αποκατάστασης, συντήρησης, στερέωσης. Ο ιταλός ψηφοθέτης Νόβο αποκατέστησε τα ψηφιδωτά, όπως εκείνος θεωρούσε καλύτερα, με τρόπο αυθαίρετο. Δεν κατέγραψε την κατάσταση που βρήκε. Μη γνωρίζοντας ελληνικά, είχε κάνει λάθη στις επιγραφές. Δύο προφήτες κάτω από τον τρούλο είχαν τοποθετηθεί σε λάθος θέση, κ.α. Ο σεισμός του 1999 έπληξε το μνημείο και αμέσως ξεκίνησαν από το Υπουργείο Πολιτισμού εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης, οι οποίες διήρκεσαν 18 χρόνια, έως το 2016. Χρησιμοποιήθηκαν οι πλέον σύγχρονοι μέθοδοι και τα ψηφιδωτά διορθώθηκαν και στερεώθηκαν.

Τα κεραμοπλαστικά κοσμήματα (ειδικά στις αψίδες του ιερού) έχουν χαρακτηριστικά ναών της Κωνσταντινούπολης. Το κτίσιμο του ναού πιθανότατα ήταν η πραγματοποίηση τάματος του αυτοκράτορα Βασιλείου Β', ο οποίος είχε επισκεφτεί την Αθήνα στις αρχές του 11^{ου} αιώνα, μετά τις νίκες του επί των Βουλγάρων. Πιθανολογείται ότι η αυτοκρατορική αυλή της Κωνσταντινούπολης ασχολήθηκε με το κτίσιμο της μονής.

Το 1990 η Μονή Δαφνίου, μαζί με τη Μονή Οσίου Λουκά και τη Νέα Μονή Χίου εντάχθηκαν ως σειριακή (ενιαία) εγγραφή στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, καθώς αποτελούν εξέχοντα δείγματα μεσοβυζαντινών μοναστηριακών συγκροτημάτων. Ανήκουν στον αρχιτεκτονικό τύπο του ελλαδικού οκταγωνικού ναού, κοσμούνται με πολυτελείς ορθομαρμαρώσεις, γλυπτά και ψηφιδωτά υψηλής τέχνης, αποτελώντας πρότυπο για μια σειρά μνημείων του ελλαδικού χώρου.

Το εσωτερικό του καθολικού κοσμήθηκε με ψηφιδωτά στα ανώτερα μέρη της τοιχοποιίας, πάνω από τη μαρμαρίνη σκαλιστή ταινία, τον κοσμήτη. Πανάκριβες ορθομαρμαρώσεις και γλυπτά υπήρχαν στο κατώτερο τμήμα, ακολουθώντας το γνωστό από επώνυμα κτίρια της Κωνσταντινούπολης σύστημα διακόσμησης. Πριν την περίοδο της Εικονομαχίας προσκυνηματικές εικόνες του Χριστού και της Παναγίας υπήρχαν στο ναό. Σώζονται 76 έξοχες ψηφιδωτές παραστάσεις, οι οποίες αποτελούν κορυφαία έκφραση της καλλιτεχνικής παραγωγής της μεσοβυζαντινής περιόδου. Χρονολογούνται στα τέλη του 11^{ου} αιώνα και συνδυάζεται η υψηλή πνευματικότητα της χριστιανικής θρησκείας με ζωντανές αναμνήσεις από την ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα. Οι ραδινές μορφές με τις σωστές αναλογίες και τις συγκρατημένες κινήσεις, η αρμονία των χρωμάτων, οι ευλύγιστες και πλαστικές πτυχές στα ενδύματα, η διάχυτη ευγένεια στα πρόσωπα, μεταφέρουν πρότυπα αρχαίων αγαλμάτων και αναγλύφων. Αδιαμφισβήτητη θεωρείται η προέλευση του συνεργείου των ψηφοθετών από την Κωνσταντινούπολη. Μετά την καταστροφή των ορθομαρμαρώσεων, την περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο διάκοσμος στα κατώτερα τμήματα του κυρίως ναού συμπληρώθηκε με τοιχογραφημένες παραστάσεις, πιθανότατα τον 17^ο αιώνα. Λίγες τοιχογραφίες σώζονται μέχρι σήμερα.

Το εικονογραφημένο πρόγραμμα του ναού ακολουθεί αυτό που διαμορφώθηκε τον 9^ο αιώνα και παγιώθηκε μεταγενέστερα. Ο Χριστός Παντοκράτορας – Παντεπόπτης, δεσπόζει στον τρούλο (τον είχαν τοξεύσει οι σταυροφόροι το 1284), περιστοιχισμένος στην κατώτερη ζώνη, -ανάμεσα στα παράθυρα-, από 16 προφήτες, των οποίων η στάση θυμίζει αρχαιοελληνικά αγάλματα. Στο ιερό του Καθολικού υπάρχει η Παναγία Βρεφοκρατούσα, οι Αρχάγγελοι Γαβριήλ – Μιχαήλ, φρουροί της Βασίλισσας

των Ουρανών (από τις επιβλητικότερες και ωραιότερες μορφές στο Δαφνί), ο Αγ. Ιωάννης ο Πρόδρομος, ο Άγιος Νικόλαος, άλλοι ιεράρχες. Περιβάλλεται από τις παραστάσεις στα ημιχώνια Ευαγγελισμού, Γέννησης, Βάπτισης (το ωραιότερο γυμνό της βυζαντινής τέχνης), Μεταμόρφωση (απόκοσμος Χριστός, απαστράπτων, με όλες τις διαβαθμίσεις του λευκού). Αφηγηματικές σκηνές από τη ζωή του Χριστού και της Παναγίας κοσμούν τις υπόλοιπες επιφάνειες. Μεμονωμένες μορφές αγίων ολόσωμων ή σε μετάλλια, καταλαμβάνουν τις υπόλοιπες επιφάνειες. Στον κυρίως ναό υπάρχουν: Η Βαΐοφόρος, Σταύρωση, Γέννηση Θεοτόκου, Ανάσταση Χριστού, Ψηλάφηση Θωμά, Προσκύνηση Μάγων, Κοίμηση Θεοτόκου, Άγιοι Ιεράρχες, Προφήτες, Άγιοι Διάκονοι, Άγιοι Μάρτυρες (Ζαχαρίας, Ακίνδυνος, Ααρών). Ο Αγ. Νικόλαος έχει πιο σκληρά χαρακτηριστικά. Στην πρόθεση και το Διακονικό κυριαρχεί αντικλασική τεχνοτροπία. Στο νάρθηκα υπάρχουν κάποιες παραστάσεις με θέματα από το βίο της Παναγίας και του Χριστού: Μυστικός Δείπνος, Νιπτήρας, Προδοσία, Προσευχή Άννας (με χαρακτηριστική την έκπληξη που διακατέχει την υπηρέτρια όταν μαθαίνει ότι η εξηντάχρονη Άννα θα γεννήσει), Ευαγγελισμός Ιωακείμ, Ευλογία Ιερέων, Εισόδια της Θεοτόκου. Κυριαρχεί το κλασικιστικό στυλ. Οι άγγελοι μοιάζουν με νίκες, οι μορφές έχουν τρεις διαστάσεις, τα Άγια των Αγίων στο Ναό του Σολομώντα απεικονίζονται με το σχήμα βυζαντινού κιβωρίου. Στο μικρό μουσείο της μονής υπάρχουν: αρχαία επιτύμβια στήλη, γυναικείες μορφές, τμήμα σαρκοφάγου, ιωνικό κιονόκρανο, θωράκια, επιστύλια, περίθυρα, κ.α.

Η επόμενη στάση έγινε στο Ιερό της Αφροδίτης και του Έρωτα, εκεί που έκαναν στάση και οι υποψήφιοι μύστες – προσκυνητές, οδεύοντας κατά μήκος της Ιεράς Οδού από Αθήνα προς Ελευσίνα. Έκαναν σπονδές, έτρωγαν κάτι πρόχειρο (όσοι δε νήστευαν) και συνέχιζαν. Η λατρεία της Αφροδίτης ήταν διαδεδομένη στην Αττική και σχετιζόταν με τη γονιμότητα και την αναγέννηση της φύσης.

Το Ιερό της Αφροδίτης λειτούργησε από τον 4^ο π.Χ. αιώνα, μέχρι και τους ρωμαϊκούς χρόνους, ήταν υπαίθριο, με περίβολο ακανόνιστου ορθογωνίου σχήματος. Διέθετε μικρό ναό, αυλή, βωμό, στοά, δεξαμενές νερού, οικία ιερέων. Χαρακτηριστικές είναι οι λαξευμένες στο βράχο κόγχες για την τοποθέτηση των αφιερωμάτων (αγάλματα της θεάς, περιστέρια, ρόδια, ή γυναικεία γεννητικά όργανα για ευγονία ή προστασία από τις αφροδίσιες νόσους). Νότια η Ιερά Οδός διακλαδιζόταν. Ένας κλάδος ανέβαινε το λόφο της Ηχούς, ενώ ο άλλος κλάδος κατευθυνόταν προς τη θάλασσα.

Σε μικρή απόσταση υπήρχαν οι δύο λίμνες των Ρειτών, η μεγάλη αφιερωμένη στη Δήμητρα και η μικρή στην Περσεφόνη. Σήμερα επιβιώνει η μία, (η άλλη έχει αποξηρανθεί) και ονομάζεται λίμνη Κουμουνδούρου.

Υπήρχε πεζογέφυρα ανάμεσα στις δύο λίμνες, κατασκευασμένη τη ρωμαϊκή εποχή. Η οδός η παραλιακή, συναντούσε την Ιερά Οδό που διερχόταν από τις λίμνες και συνέχιζε προς Ελευσίνα. Η περιοχή του Σκαραμαγκά έχει πάρει το όνομά της από πλούσια βυζαντινή αθηναϊκή οικογένεια γαιοκτημόνων, που εμπορεύονταν το σκαραμάγγιον (είδος ενδύματος), αργότερα κατέληξε στη Χίο και τελικά στη Σύρο. Η πεντάτοξη γέφυρα του Ελευσινιακού Κηφισού κτίστηκε το 125 μ.Χ. με δωρεά του Ρωμαίου αυτοκράτορα Αδριανού και ήταν μέρος των αντιπλημμυρικών έργων που έγιναν στην περιοχή. Κατασκευασμένη από ακτίτη λίθο, είχε πλάτος 5 μέτρων και μπορούσαν να διέρχονται ταυτόχρονα δύο άμαξες κινούμενες προς αντίθετες κατευθύνσεις. Εδώ ελάμβαναν χώρα οι γεφυρισμοί (βωμολοχίες «εξ αμάξης»), εις ανάμνησιν της θεάς Δήμητρας που έφθασε εδώ (τη μυκηναϊκή εποχή), περίλυπη, ντυμένη στα μαύρα σαν γριά, αναζητώντας την κόρη της Περσεφόνη (που είχε κλέψει και κατεβάσει στον Άδη ο θεός Πλούτων). Μια γριά δούλα του βασιλιά της Ελευσίνας Κελεού, προσπάθησε να κάνει τη Δήμητρα να γελάσει, λέγοντας βωμολοχίες και δείχνοντας το αιδού της.

Οι κόρες του Κελεού πρόσφεραν φιλοξενία στη Δήμητρα. Η θεά ανέλαβε τροφός του γιού του Κελεού, Δημοφώντα, τον οποίον τη νύκτα άλειψε με αμβροσία και τον περνούσε πάνω από τη φωτιά, για να τον κάνει αθάνατο. Η βασίλισσα Μετάνειρα είδε τα τεκταινόμενα και έδιωξε τη Δήμητρα από το παλάτι. Η Δήμητρα αποκάλυψε την ταυτότητά της και διέταξε να κτίσουν το ναό της σε ύψωμα, πάνω από το Καλλίχορο Φρέαρ. Οργισμένη με θεούς και ανθρώπους κλείστηκε στο ναό, προκαλώντας ξηρασία και λιμό στη γη, μέχρι που πέτυχε την επιστροφή και την παραμονή της κόρης της στον επάνω κόσμο, για έξι μήνες το χρόνο. Χαρούμενη τότε η Δήμητρα ξαναδίνει την ευφορία στη γη, διδάσκει τη γεωργία στους Ελευσίνιους (στον πρίγκιπα Τριπτόλεμο) για την υλική τους ευημερία και τα σεμνά όργια για την ηθική τους εξύψωση. Η λατρεία της Δήμητρας («Ελευσίνια Μυστήρια») προϋποθέτει την επιλογή και την κατήχηση των πιστών. Εκείνοι που μουούνται ορκίζονταν να κρατήσουν μυστικά όσα διδάχθηκαν, που αφορούσαν την ευδαιμονία στην παρούσα, αλλά και στην άλλη ζωή.

Η θρησκεία των Ελλήνων κατά την αρχαιότητα είχε δημόσιο χαρακτήρα και ήταν δεμένη στενά με την πολιτική ζωή κάθε περιοχής. Παράλληλα όμως, αναπτύχθηκαν οι μυστηριακές λατρείες ορισμένων θεών που υπόσχονταν προσωπική ευδαιμονία στη ζωή αλλά και ευτυχία μετά τον θάνατο. Δίχως αμφιβολία η σημαντικότερη λατρεία αυτού του είδους ήταν τα **Μεγάλα Μυστήρια της Ελευσίνας**, τα οποία ήταν ανοιχτά σε όλους με εξαίρεση τους βάρβαρους και τους φονιάδες. Σ' αυτά είχαν μνηθεί σπουδαίοι Αθηναίοι, ελληνοιστικοί βασιλείς αλλά και Ρωμαίοι αυτοκράτορες. Η προετοιμασία για τη μύηση ξεκινούσε κάθε χρόνο στην αρχή του

φθινοπώρου από την Αθήνα. Τα ιερά αντικείμενα από την Ελευσίνα φιλοξενούνταν για λίγες ημέρες στο Ελευσίνιο κάτω από τον βράχο της Ακρόπολης. Οι υποψήφιοι μύστες μετείχαν σε τελετή εξαγνισμού, έκαναν θυσίες και άρχιζαν τη νηστεία και την περιουλλογή. Την πέμπτη ημέρα σχηματιζόταν η θρησκευτική πομπή που έφτανε το σούρουπο, αφού διένυε τα 21 χιλιόμετρα της Ιερής Οδού, στην αυλή έξω από το Πρόπυλο του ιερού της Ελευσίνας.

Εκεί μετά την προσφορά της θυσίας στις δύο θεές οι υποψήφιοι μύστες διέκοπταν τη νηστεία πίνοντας τον *κυκεώνα*, ένα μείγμα από νερό, αλεύρι και φλισκούνι. Η τελετή της μύησης γινόταν σ' ένα ειδικό κτήριο το *Τελεστήριο*, μία τετράγωνη αίθουσα 2.500 τετραγωνικών μέτρων με τη Φιλώνειο Στοά. Στο μέσο της αίθουσας υπήρχε ένας ναΐσκος, το *Ανάκτορον*, τα άγια των αγίων, στο οποίο είχε πρόσβαση μόνο ο αρχιερέας, ο *Ιεροφάντης*. Η τελετουργία περιλάμβανε τα *λεγόμενα* και τα *δρώμενα* που ήταν αφηγήσεις και δράσεις (αναπαράσταση) από τα πάθη της Δήμητρας έως την άνοδο της Περσεφόνης από τον Άδη. Τέλος, ο Ιεροφάντης αποκάλυπτε για τους ήδη μυημένους τα Ιερά Αντικείμενα τα *δεικνύμενα*, ενώ εκείνη τη στιγμή η κατασκότεινη τεράστια αίθουσα του Τελεστηρίου γέμιζε φως που εκπορευόταν από το Ανάκτορον. Η τελευταία μέρα μετά τη μύηση έκλεινε με τη σπονδή νερού από *πλημοχόες*, μία προς την ανατολή και μία προς τη δύση, όπου συνοδεύονταν από μυστικές επικλήσεις. Πιθανότατα ήταν ευχές για βροχή, απαραίτητη για τη νέα σπορά στις αρχές του φθινοπώρου. Οι μύστες μετά τις τελετουργίες αισθάνονταν καθαγιασμένοι και προσδοκούσαν τη χάρη των δύο θεών και την ευφορία των καρπών της γης.

Ο μύθος της Κόρης που χάθηκε στα έγκατα της γης και ξαναγύρισε για να φέρει τη χαρά στη Δήμητρα κρύβει πίσω του τον μαγικό κύκλο του σπόρου των δημητριακών που χάνεται στην υγρή γη τον χειμώνα για να βλαστήσει την άνοιξη, να καρπίσει το καλοκαίρι χαρίζοντας τροφή στους ανθρώπους και να χαθεί πάλι για να επαναλάβει την αέναη διαδρομή του.

Το όχημα του Συνδέσμου Συριανών, έφθασε στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας και ξεκίνησε η ξενάγηση στο χώρο και αργότερα στο μουσείο. Ο εισερχόμενος στη Ρωμαϊκή Αυλή του 2 μ.Χ., αντικρύζει το ναό της Αθηνάς Προπυλαίας και του Πατρός Ποσειδώνος (από πεντελικό μάρμαρο, με πρόσθιο και οπίσθιο προστώο με τέσσερις μονολιθικούς δωρικούς κίονες, διαστάσεων παρόμοιων με το Ναό της Αθηνάς Νίκης), με τους δύο βωμούς, την Εσχάρα και δύο κτίρια με στοές (για προστασία των πιστών από αλλαγές του καιρού, διημέρευση – συμπόσια). Δυτικά και ανατολικά υπάρχουν οι δύο θριαμβικές αψίδες, αφιερώματα των Πανελλήνων (μελών του Πανελληνίου, της θρησκευτικής, πολιτικής, πολιτιστικής ένωσης όλων των ελληνικών πόλεων, των τριών

ηπείρων) προς τη Δήμητρα, Περσεφώνη και Αδριανό. Είναι ακριβή αντίγραφα της Πύλης του Αδριανού στην Αθήνα. Ανεβαίνουμε τα σκαλοπάτια των Μεγάλων Προπυλαίων, πιστό αντίγραφο του κεντρικού τμήματος των Μνησίκλειων Προπυλαίων της Ακρόπολης. Στο αέτωμα υπήρχε σε μετάλλιο η προτομή του ευεργέτη αυτοκράτορα Μάρκου Αυρηλίου.

Στη ΒΑ γωνία των Μεγάλων Προπυλαίων (πριν την είσοδο σε αυτά), υπάρχει το Καλλίχορον Φρέαρ, στην περιοχή του οποίου χόρευαν οι γυναίκες της Ελευσίνας και ήταν μέρος των τελετουργιών προς τιμήν της θεάς Δήμητρας. Ανάμεσα στα Μεγάλα και Μικρά Προπύλαια εκτίθεται η βοηθητική περιοχή του ιερού, με αποθήκες, υπόγεια δίχωρη δεξαμενή, κτίρια διοικητικής φύσεως, κ.α. Σε αυτό το χώρο συγκεντρώνονταν οι μουσούμενοι και ελέγχονταν πριν μπουν στο Τελεστήριο. Η δεξαμενή ήταν μέρος των υδραυλικών έργων που πραγματοποίησε ο μυημένος στα Ελευσίνια Μυστήρια αυτοκράτορας Αδριανός (117–138 μ.Χ.). Σε αυτά περιλαμβάνονταν η διευθέτηση της κοίτης του Ελευσινιακού Κηφισού, η κατασκευή της γέφυρας στην είσοδο της πόλης, το Αδριάνειο υδραγωγείο του Θριάσιου Πεδίου, που μετέφερε νερό από την Πάρνηθα στην πόλη και το ιερό. Τα Μικρά Προπύλαια, αφιέρωμα του Ρωμαίου υπάτου Άππιου Κλαύδιου Πούλχρου, με δίφυλλη θύρα, παραστάδες, προστώα με τέσσερις κορινθιακούς κίονες, ιωνική ζωφόρο – αέτωμα προς τη Ρωμαϊκή Αυλή και δύο μνημειακές Καρυάτιδες – Κιστοφόρους κόρες (με κίστες, τα κυλινδρικά κουτιά που μετέφεραν ιερά αντικείμενα και σύμβολα της λατρείας της Δήμητρας) προς την κατεύθυνση του Τελεστηρίου. Αφήνοντας τα Μικρά Προπύλαια, ακολουθούμε την Πομπική Οδό που κατέληγε στο Τελεστήριο. Στα δεξιά υπάρχει διπλό σπήλαιο με το Ναό του Πλούτωνα – Πλουτώνειο (πύλες του Άδη, σημείο ανόδου της Περσεφώνης από τον Άδη), εξέδρα πιστών, Ναός της Εκάτης, Ναός της Σαβίνας (συζύγου του Αδριανού) και αριστερά η Αγέλαστος Πέτρα, ο βράχος πάνω στον οποίο κάθισε η Δήμητρα να ξεκουραστεί. Το Τελεστήριο είναι το σημαντικότερο κτίριο, όπου γίνονταν οι λατρευτικές τελετές των Ελευσίνιων Μυστηρίων. Είναι μια τετράγωνη (πλευράς 51,5 μ.) υπόστυλη αίθουσα (με 42 κίονες) και τρεις εισόδους, στην ανατολική, βόρεια και νότιο πλευρά. Στις ίδιες πλευρές υπήρχαν οκτώ σειρές εδωλίων για να παρακολουθούν οι μύστες τα δρώμενα. Στο κέντρο της αίθουσας υπήρχε το ανάκτορο, αίθουσα ορθογώνια, μικρών διαστάσεων (Ναός της Δήμητρας) της οποίας η ίδρυση ανάγεται στους μυκηναϊκούς χρόνους. Στο κέντρο της στέγης του Τελεστηρίου υπήρχε το «οπαίο», ξύλινος υπερυψωμένος φεγγίτης, από όπου φωτιζόταν η σκοτεινή αίθουσα. Στην ανατολική πλευρά έφερε πρόσταση με δώδεκα δωρικούς κίονες (Φιλώνειος Στοά). Το Τελεστήριο είχε διαδοχικές φάσεις συνεχών

εξωραϊσμών – επεκτάσεων (Σολώνειο, Πεισιστράτειο, Κιμώνειο, Περικλείο, Μεταπερίκλειο, Ρωμαϊκό).

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας ανακαινίστηκε στα πλαίσια της Ελευσίνας, Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2023 και έγινε υποβλητική επανέκθεση των ευρημάτων. Εντυπωσιακή η Κιστοφόρος Καρυάτις από τα Μικρά Προπύλαια και η ημισκότεινη τελευταία αίθουσα, όπου γίνεται αναπαράσταση της ατμόσφαιρας που υπήρχε εντός του Τελεστηρίου στη διάρκεια των ιεροτελεστιών.

Η ξενάγηση ολοκληρώθηκε με την περιμετρική διαδρομή που περνά από την Ιερή Οικία, το Μιθραίο, το Λυκούργειο Τείχος με τις δεξαμενές, το Περικλείο Τείχος με τις κρήνες, το Κιμώνειο Τείχος, δίπλα στα ρωμαϊκά λουτρά (θήρμες) και ξενώνες, όπου έμεναν οι προσκυνητές.

Οι αρχές της λατρείας στην Ελευσίνα χάνονται στους μυκηναϊκούς χρόνους. Από τον 7ο αιώνα μπορούμε να παρακολουθήσουμε την εντυπωσιακή ανάπτυξη του ιερού που με την αθηναϊκή παρέμβαση έγινε γρήγορα πανελλήνιο και στη συνέχεια οικουμενικό. Το 170 μ.Χ. όμως, οι Κοστοβόκοι από τα Καρπάθια προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές που αποτυπώνονται στον ελευσινιακό θρήνο του σοφιστή Αίλιου Αριστείδη. Με τη γενναιόδωρη χειρονομία του αυτοκράτορα Μάρκου Αυρηλίου το ιερό ανασυγκροτήθηκε και κράτησε άλλους 2 αιώνες. Όμως οι Γότθοι του Αλάρικου και φανατισμένοι αιρετικά μοναχοί το 395 μ.Χ. επέφεραν την οριστική καταστροφή και σιωπή αιώνων.

Κουρασμένοι αλλά ικανοποιημένοι και γεμάτοι όμορφες εντυπώσεις, καταλήξαμε στο εστιατόριο «Στράτος», στην παραλία της Ελευσίνας. Μετά από ένα υπέροχο γεύμα, πολλοί εκδρομείς περπάτησαν μέχρι το εκκλησάκι των Ταξιαρχών δίπλα στη θάλασσα, απολαμβάνοντας τον ήλιο και τη θαλάσσια αύρα. Ακολούθησε η επιστροφή στην Αθήνα, ύστερα από μία πολύ γεμάτη και ενδιαφέρουσα ημέρα.

Βιβλιογραφία

- Ξενάγηση του Δρ. Αρχαιολογίας κ. Γεωργίου Μοστράτου
- Κείμενα επιγραφών του Αρχαιολογικού Χώρου – Μουσείου Ελευσίνας
- «Ελευσίνα, τα Μεγάλα Μυστήρια», περιοδική έκθεση στο Μουσείο της Ακρόπολης, 2018

24^η Έκθεση Γελοιογραφίας στη Λιβαδειά με συμμετοχή του

κ. Τάκη Κυριτσόπουλου

Κείμενο Χρήστου Θανόπουλου

Για ακόμη μια χρονιά ο συνεργάτης του περιοδικού μας και μέλος του Συνδέσμου Συριανών, κ. Τάκης Κυριτσόπουλος, συμμετείχε με έξι γελοιογραφίες στην 24^η Έκθεση Γελοιογραφίας, που πραγματοποιήθηκε στη Λιβαδειά, από 27 Μαΐου έως 4 Ιουνίου 2023, στον εκθεσιακό χώρο της Φωτογραφικής Λέσχης Λιβαδειάς, δίπλα στο ποτάμι της Έρκυνας.

Θέμα της έκθεσης ήταν η «Γραφειοκρατία» και συμμετείχαν 45 γελοιογράφοι από όλη την Ελλάδα. Φέτος τιμώμενος δημιουργός ήταν ο Αλέξανδρος Παπαδάτος, μέλος του μικρού Συμβουλίου της Ακαδημίας Κόμικ. Η έκθεση ξεκίνησε από το γειτονικό στη Λιβαδειά, Λαφύστιο το 1996 και αργότερα μεταφέρθηκε στη Λιβαδειά. Συμμετείχαν εκατοντάδες Έλληνες και ξένοι γελοιογράφοι. Ο πολυπράγμων Τάκης Κυριτσόπουλος, μέσω των ποιημάτων, πεζών και γελοιογραφιών του, με όπλα την πένα, το μολύβι και τους μαρκαδόρους του, σαν το Δον Κιχώτη κονταροχτυπιέται με τα κακώς κείμενα του Έλληνα, σαρκάζει και αυτοσαρκάζεται, στηλιτεύει τις κοινωνικές ανισότητες, τον καθωσπρεπισμό, την υποκρισία, τον απατηλό κόσμο του «φαίνεσθαι» και των Μ.Μ.Ε., τα αργά αντανάκλαστα των δημοσίων υπηρεσιών, τις ψεύτικες υποσχέσεις των πολιτικών και τις εξωπραγματικές προσδοκίες των πολιτών.

Συγχαρητήρια στον κ. Κυριτσόπουλο, που ως σύγχρονος Αριστοφάνης μας ψυχαγωγεί, αλλά και μας αφυπνίζει. Του ευχόμαστε να είναι πάντα δημιουργικός και επιτυχημένος με ό,τι καταπιάνεται.

=====

ΠΕΝΘΗ:-

Παράλειψη, και ζητούμε συγνώμη, που δεν αναφέραμε στο προηγούμενο τεύχος μας για τον θάνατο του Μέλους μας Ευάγγελου Γαβιώτη, αδελφού του πρώην Αντιπροέδρου του Συνδέσμου Αγγελου Γαβιώτη. Επανορθώσαμε όμως και το αναρτήσαμε στην Ιστοσελίδα του Συνδέσμου.

Απεβίωσε η Μάχη Βενιέρη και ετάφη στην Αθήνα όπου διέμενε. Συμπatriώτισσα, μέλος μας και παλαιότερα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου Συριανών.

Θερμά συλλυπόμεθα τους οικείους των.

ΔΙΝΗ

Από τον Τάκη Κυριτσόπουλο

=====

Μέσ' στο ψυγείο ελιές εννιά ... σκουληκιασμένες,
ξεθυμασμένος ο καφές στο "κοφφιτάϊμ",
η τραμουντάνα να ξουρίζει τις αντένες
κι εμείς «ριγμένοι» στου μηνός το οβερτάϊμ.

Γιομάτο οχτάρι στον Μπισκάϊ η τρικυμία,
κάποιος θυμόταν τη χορεύτρια τη Σπανιόλα
όπως καθάριζε στις έντεκα με μία
με της φωτιάς το μαντηλάκι τα πανιόλα.

... Αλαμπουρνέζικα τα «νέα» του Μαρκόνη,
ο μάγειρας να ελαττώνει τις μερίδες,
να σου «σαλεύει» το μυαλό το ματσάκονι
και την καμπίνα σου να πνίγουν κατσαρίδες.

Κι όλο εγκύκλιους να στέλνουν τα Γραφεία,
ο θερμαστής να μαχαιρώνει το λοστρόμο,
δύο μήνες ... άφαντη η αλληλογραφία
και τα εμβάσματα ... να χάνουνε το δρόμο!

Χτες «εφουντάραμε» το γέρο ντοκουμάνη
όλοι σκυφτοί και θλιβεροί μέσα στο κρύο,
πέντ' – έξι ώρες πριν να πιάσουμε λιμάνι.
Τέτοια ελάβαμε εντολή απ' το Γραφείο!

Το μονοκάμπανο της πλώρης μας θρηνούσε
από τον πόνο του χαμού και την οδύνη.
Κι αυτός απ' άνοιγμα του σάκου «χαιρετούσε»
ως τον κατάπινε της θάλασσας η δίνη.

Τώρα, σαλιώνω το μολύβι και στα γράφω,
σήμερα Τρίτη, του μηνός μέρα δεκάτη,
όπως ακούω μέσ' απ' το φωνογράφο
ξένα τανγκό κι ένα χασάπικο του Μπάτη.

Έλα απόψε νοερά κι αγκάλιασέ με,
να ρεμεντζάρω τη ζωή στα δυό σου μπράτσα.
Και συ φεγγάρι από ψηλά νανούρισέ με
να ξεχαστώ μέσα στ' ονείρου τη μπουνάτσα.

* Απόσπασμα από την ειδυλλιακή ζωή των ναυτικών.

πανιόλο = το δάπεδο πλοίου

μαρκόνης = ο ασυρματιστής

ματσακόνι = ο σφυροκοπανισμός στα σίδερα του πλοίου //

το ειδικό σφυρί σφυροκοπανισμού σε σκουριασμένες

επιφάνειες

ντοκουμάνης = ο αρχιθερμαστής όταν τα πλοία ταξίδευαν με ατμό

μαντηλάκι της φωτιάς = ειδικό μαντηλάκι, που έφεραν οι θερμαστές στο
λαιμό τους για τον ιδρώτα.

ρεμεντζάρω = δένω ασφαλώς το πλοίο σε λιμάνι

μπουνάτσα = η γαλήνη της θάλασσας // η καλοκαιρία

Αδιέξοδο

Από τον Δημήτρη Βοϊκο

====

Στέρεψε πια για μας το κάθε τι
κι ότι είχε μείνει εφικτό εσθήστη,
από καιρούς είναι η πληγή μας ανοιχτή
δημαγωγός κι η πίστη.

Κι είναι η ζωή μας ακροβολιστής
και μας πυροβολεί με άγχη
η ουτοπία φαύλος μεταρρυθμιστής
και μας τραβά όπου λάχει.

Οι κάβοι σάπισαν μεσ' το νερό,
σηκώθηκαν οι άγκυρες και πλέμε
σ' ένα ταξίδι-ναυαγοί από καιρό-
ταξίδι που δεν θέμε.

Κι άλλαξαν θέση τ' άστρα, με καμιά
να προσανατολιστούμε ελπίδα.
Απόμακροι σε λίγο θα 'μαστε, σαν μια
στη θάλασσα κηλίδα.

Σκέψεις Ασκητή

Από τον Νίκο Σαλίβερο (Σάλος)

Εδώ και αρκετό καιρό ασκητεύω εν τω οίκω
αν κι'ακόμα δεν θαρρώ μαραμένο είμαι σύκο.
Της ζωής κακά-καλά στη μνήμη μου μοχλεύω,
του σύμπαντος αρχή κι'εγώ Σισύφεια γυρεύω.

Όμως αυτό θαρρώ,που στ'αλήθεια συμπεραίνω,
πώς η έλευση στη γή τ'ανθρώπου του Θεού,ήτανε λάθος,
αφού τον κυριεύει βαθιάς ιδιοτέλειας το πάθος
και στη πλήρη απορία, όπως κι'άλλοι,παραμένω.

Θα τολμήσω εδώ μία ρίζα,σαν εξήγηση προσωπική,
από τον μύθο επι του Δευκαλίωνα τον κατακλυσμό
εκ της λέξης «λάας», ήτοι πέτρας τον αρχαίο ορισμό.
Λάας ,-όθεν και «λαός.»- λαλάρι σε γλώσσα τοπική.

Λαλάρι που λέγεται και βότσαλο στην άμμο
όπου το αγκαλιάζει με θερμή και αγάπη,
ενώ η πέτρα πέφτοντας μπορεί να βρεί και λάσπη.
Έτσι φαυλότητα κι'αγνότητα ενώθηκαν σε γάμο.

Ηγουν οι πέτρες δείχτηκαν άτεγκτες στα λαλάρια
που δεχτήκανε στοργή κι'αγάπη απ'τη άμμο,
αντίθετα οι πετριές βρήκαν χώμα σκληρό στα χάμω
πολεμώντας τα λαλάρια, με λόγια και σπαθάρια.

Γί'αυτό οι πέτρες θέσπισαν «κόσμος» πως είναι η ζωή
κι'είναι λαχείο να βρεθείς στην αγκαλιά της μέσα.
Μα αποδείχνεται στην πράξη οι πέτρες ζούνε δίχως μπέσα
κι'επιζούν απ'τα λαλάρια, αφήνοντάς τα χωρίς πνοή.

Τελος του Αμλετ το δίλημμα «Να ζείς ή να μη ζείς»
Θα το εκλάβω, όχι σε θάνατο είτε σε δράση
Αλλά σε δίλημμα, με τη πιο κάτω φράση:
«Κάλλιο ποτέ μη δεις τον ήλιο, παρά με πέτρες να συζείς»

Αυτά!!!!!!!

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Από την Τάκη Κυρισσόπουλο

